

การพัฒนาชุมชนให้เป็น “ระบบควบคุมสังคมแบบไม่เป็นทางการ”*

โดย นายสมชาติ เตียมอนพูนษ์
ผู้เชี่ยวชาญพิเศษด้านการแก้ไขฟื้นฟูและกิจกรรมชุมชน
กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม

สวัสดิ์ศรีพันธ์พี่น้องสมาชิกเครือข่ายยุติธรรมชุมชนที่เคารพ จากการที่กระผมได้ตรวจสอบ วิสัยทัศน์ และ แผนกลยุทธ์ ของกระทรวงยุติธรรม พบว่ากระทรวงยุติธรรมได้ให้ความสำคัญกับ ประชาชนและชุมชนอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนเลยในหน้าประวัติศาสตร์ของกระบวนการ ยุติธรรมไทย ไม่เคยมีครั้งใดที่กระทรวงยุติธรรม ได้ตั้งเป้าหมายสุดท้าย ของการอำนวยความสะดวก ยุติธรรมอยู่ที่ “ความสงบเรียบร้อย และ เพื่อชีวิต และ ความเป็นอยู่ที่ดีของพี่น้องประชาชน ชุมชน” เช่นนี้มาก่อน ไม่เคยมีครั้งใดที่เคยกล่าวถึงเหยื่ออาชญากรรม และ การป้องกันอาชญากรรมไว้ อย่างชัดเจน และไม่เคยมีครั้งใดที่เน้นการทำงานร่วมกันกับชุมชนแบบเป็นหุ้นส่วนเช่นนี้

ท่านที่เคารพครับนโยบายของกระทรวงยุติธรรมกำลังบอกต่อสังคมว่า กระทรวงฯ ในฐานะ ที่เป็น “ระบบควบคุมสังคมแบบทางการ” (Formal Social Control) โดยลำพังนั้นคงไม่สามารถ ดำเนินภารกิจที่ตกแก่ตนได้โดยลำพัง จึงเห็นทางออกที่ดีที่สุด และ น่าจะถูกต้องที่สุดคือการสร้าง และ พัฒนาชุมชนให้เป็น “ระบบควบคุมสังคมแบบไม่เป็นทางการ” (Informal Social Control) ซึ่ง แนวกลยุทธ์เช่นนี้ เป็นแนวกลยุทธ์ที่สากลต่างเห็นร่วมกันถึงประสิทธิภาพต่อการจัดการกับปัญหา อาชญากรรม ทั้งในเชิงรุก (Proactive) และ ในเชิงรับ (Reactive) ว่าเป็นหลักการที่ถูกต้องและควร สนับสนุน และ ส่งเสริมจึงได้บรรจุไว้ใน “ปฏิญญากรุงเทพ” โดยองค์การสหประชาชาติ

ท่านที่เคารพครับ การที่จะพัฒนาชุมชนให้เป็นระบบควบคุมสังคมอย่างไม่เป็นทางการนั้น ต้องให้ชุมชนได้ฝึกฝน “กระบวนการสร้างชุมชน” ร่วมกับพี่น้องสมาชิกชุมชนด้วยกัน จนเกิดเป็น ทักษะ และ วัฒนธรรมของชุมชนนั้น ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่าย และการที่จะให้ชุมชนพร้อมใจที่จะทำงาน ร่วมกันแบบเป็นหุ้นส่วนร่วมกับภาครัฐ หรือ กับภาคส่วนอื่นนั้น กลับยากมากกว่า ซึ่งไม่มีกลวิธีใด ที่จะใช้ได้ผลดีไปกว่าการใช้ “ความสัมพันธ์” (Relationship) ท่านที่เคารพครับความสัมพันธ์ที่ เข้มแข็งสามารถทำให้เข้าถึงใจ เข้าถึงความรัก เข้าถึงความไว้วาง และ เข้าถึงความศรัทธา จนเกิด เป็นความผูกพันอย่างมุ่งมั่น (Commitment) เท่านั้น การสร้าง หรือ พัฒนาชุมชนให้เป็น กระบวนการควบคุมสังคมอย่างไม่เป็นทางการจึงจะประสบความสำเร็จ ซึ่งท่านที่เคารพครับการ สร้างศรัทธาไม่สามารถสร้างขึ้นได้เพียงชั่วข้ามคืน

* ใช้ในการบรรยายหัวข้อ “กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาความต้องการและแนวปฏิบัติของชุมชน” และ “บทบาทหน้าที่ ของผู้ประสานเครือข่ายยุติธรรมชุมชน” กลุ่มเป้าหมาย คือสมาชิกเครือข่ายยุติธรรมชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 16 และ 24 สิงหาคม 2548 ณ โรงแรมเอสดีอเวเนนิว กรุงเทพฯ กลุ่มเป้าหมายจำนวน 120 คน และ 63 คนตามลำดับ

ด้วยเหตุนี้ในการนำเสนอเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับท่านที่เคารพนั้นกระผมใคร่ขอเน้นเรื่อง **“ความสัมพันธ์”** เป็นหลัก โดยจะขอนำเสนอไปตามหัวข้อดังนี้

1. วิวัฒนาการความสัมพันธ์ระหว่าง ชุมชน กับ รัฐ
2. อาชญากรรม ปัญหาข้ามภาคส่วนในระดับพื้นที่ ระหว่าง กรุงเทพมหานคร กับ กระทรวงยุติธรรม: ข้อตกลงร่วมกัน ในการจัดการกับปัญหาอาชญากรรม
3. การแปลงข้อตกลงระหว่างกรุงเทพมหานคร กับ กระทรวงยุติธรรม ไปสู่การปฏิบัติ
4. แนวคิดในการสร้าง หรือ พัฒนาชุมชนให้เป็นระบบควบคุมสังคมแบบไม่เป็นทางการ ในรูปแบบยุติธรรมชุมชน

วิวัฒนาการ

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับชุมชน

ท่านที่เคารพครับ เมื่อคนหมู่มากมาอยู่รวมกันอาจเกิดปัญหากระทบกระทั่งกันอันมีผลมาจากการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันไม่ว่าในกรณีใดๆเกิดขึ้น แรกเริ่มชุมชนยังสามารถจัดระเบียบของชุมชนโดยชุมชนได้เองทำให้สังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข กลไกที่ชุมชนนำมาใช้ในการจัดระเบียบชุมชนอาจใช้ความเข้มแข็ง หรือ ความอาวุโสที่สมาชิกชุมชนให้การยอมรับ เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไปสภาพสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมเชิงซ้อนมากขึ้น การจัดระเบียบชุมชน และ สังคมจึงเปลี่ยนไปเป็นรูปแบบมีการจัดการจัดการอย่างเป็นทางการมากขึ้น กิจกรรมใดที่ชุมชนเคยทำในการจัดระเบียบชุมชนในอดีต เช่น การกำหนดกติกาของชุมชน การตัดสินข้อพิพาทระหว่างมวลสมาชิกของชุม การถ่ายทอดวิชาให้บุตรหลาน หรือ การรักษาผู้ป่วยด้วยหมอชาวบ้าน เป็นต้น เหล่านี้รัฐได้เอาไปทำเสียเอง โดยรัฐสมัยใหม่จะมีการตั้งกระทรวงต่างๆเข้ามารับผิดชอบตามกฎหมายที่ให้อำนาจไว้ เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติเข้ามารับผิดชอบเฝ้าระวังและปราบปรามอาชญากรรม ศาลยุติธรรมตัดสินข้อพิพาท กระทรวงศึกษาธิการทำหน้าที่สั่งสอนเด็กๆ กระทรวงสาธารณสุขคอยเยียวยาผู้ป่วย เป็นต้น

ท่านที่เคารพจะเห็นได้ว่าการจัดระเบียบชุมชน และ สังคมได้เปลี่ยนจากแนวระนาบเป็นแนวตั้งมากขึ้นๆ จนเมื่อเวลาผ่านไปนานเข้า ประสบการณ์การจัดระเบียบชุมชนที่ชุมชนเคยมีประสบการณ์ ก็พลอยถูกเลื่อนลืมนั่นเอง เมื่อกาลเวลาผ่านไปจากชนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง การจัดระเบียบชุมชนในอดีต สมาชิกทุกคนต่างมีส่วนร่วมในหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งในการจัดระเบียบทุกคนมีหน้าที่ ก็เกิดความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมาย

รัฐสมัยใหม่ได้เข้ามามีบทบาทแทนที่บทบาทของชุมชนในการจัดระเบียบสังคมมานานมากกว่าร้อยปีโดยตรวจสอบได้จากกระทรวงต่างๆที่ตั้งขึ้นนานกว่าร้อยปีแล้ว มีเพียงบางกระทรวงที่เพิ่งตั้งมาเมื่อไม่นานมานี้ หรือ บางกระทรวงที่เพิ่งตั้งแต่เป็นเพียงการปรับปรุงระบบราชการ

เพื่อให้งานในลักษณะเดียวกันอยู่ด้วยกันเท่านั้นโดยภารกิจก็เป็นเรื่องที่รัฐให้บริการเองมานานกว่าร้อยปีแล้ว

ท่านที่เคารพผลกระทบจากการที่รัฐเอากิจกรรมที่ชุมชนเคยทำเองได้ในอดีตไปทำเสียเองส่งผลกระทบต่ออย่างใหญ่หลวงต่อชุมชน ประชาชน และ ชุมชนค่อยๆปลุกฝังเป็นความเชื่อว่าเป็นสิ่งที่ชุมชนเคยทำได้ดังได้กล่าวแล้วข้างต้น บัดนี้เป็นหน้าที่ของรัฐเท่านั้น ที่จะต้องให้บริการแก่ประชาชน จนในที่สุดด้วยเวลานั้นนานที่ล่วงไป ชุมชนก็รู้สึกว่าเป็นเพียงผู้รับบริการ ส่วนรัฐเองก็รู้สึกมีความรู้สึกว่าเป็นผู้ให้บริการ เป็นผู้ใช้อำนาจปกครองจึงเป็นผู้ปกครอง ความรู้สึกของประชาชนถดถอย ด้อยลงเข้าใจเอาเองว่า ตนเป็นผู้ถูกปกครอง นอกเหนือจากความรู้สึกว่าเป็นผู้รับบริการดังกล่าวอีกด้วย ความรู้สึกดังกล่าว ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ และ ภาคชุมชน ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างสองภาค และ ช่องว่างดังกล่าวยิ่งทวีความห่างเหินมากขึ้นๆ ตามกาลเวลาที่เปลี่ยนไป สิ่งนี้ยืนยันได้จากกรณีที่ชุมชนจะเรียกข้าราชการว่า “เจ้านาย” เมื่อเข้าหาจะต้องนอบน้อม จนถึงต้องคืบคลานเข้าหา

ท่านที่เคารพครับท่านอยากเป็นลูกค้า หรือ ไม่ครับ ลูกค้ามีความหมายว่า **“ผู้รับบริการ ผู้ที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้”** ด้วยสาเหตุใดๆ เช่น ป่วยเจ็บจนต้องได้รับการ การรักษาจากหมอ ท่านนอนหลับ ท่านก็หวังให้มีการตรวจตราของเจ้าหน้าที่ตำรวจรอบๆหมู่บ้านของท่าน คอยเฝ้าระวังรถของท่านที่จอดอยู่ริมถนนให้ด้วย หากท่านที่เคารพอยู่ในฐานะเช่นนี้ ท่านก็จะถูกเรียกว่า “ลูกค้า” ดังนั้นความหมายของคำว่าลูกค้าจึงเป็นคำที่เป็นลบ (Negative) กดศักยภาพของประชาชนชุมชนให้หลงลืมศักยภาพที่มนุษย์มีอยู่ในสัญชาตญาณ หากท่านไม่คิดจะเป็นลูกค้าของหมอ ท่านที่เคารพก็จะไม่ไปหาหมอเพียงแค่ปวดเจ็บเล็กน้อย ท่านจะหาทางป้องกันตัวไม่ให้เจ็บป่วย ท่านจะออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ท่านจะเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ พักผ่อน และ นอนหลับให้พอเพียง หมั่นเข้าวัดนั่งวิปัสสนาอยู่เนืองนิตย์เป็นต้น หมายความว่าท่านไม่ยอมเป็นลูกค้า โดยท่านเห็นว่าควรป้องกันสุขภาพเพื่อมิให้เกิดเจ็บป่วยที่อาจสายเกินไปจนถึงอาจต้องผ่าตัดที่เสี่ยงต่อการสูญเสียชีวิต การป้องกันก่อนเช่นนี้ท่านที่เคารพสามารถทำได้เองโดยท่านไม่ต้องเป็นลูกค้า เพราะการป้องกันสุขภาพท่าน ท่านต้องทำเอง ไม่มีใครป้องกันแทนท่านที่เคารพได้

ชุมชนดั้งเดิม

- สภาพสังคมเชิงเดี่ยว
- ความสัมพันธ์ในแนวระนาบ
- ชุมชนทำกิจกรรมร่วมกันอยู่เสมอ
- ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเป็นรูปวงกลมซ้อนทับเกี่ยวพันกันทั้งชุมชน
- ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน และผู้ปกครองใกล้ชิดกัน

- เป็นชุมชนเข้มแข็ง

ชุมชนกับรัฐสมัยใหม่

- สภาพสังคมค่อยๆ ซับซ้อนมากขึ้นๆ
- ความสัมพันธ์ในแนวระนาบค่อยๆ แคลงๆ
- ชุมชนทำกิจกรรมร่วมกันนานๆ ครั้ง
- ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในแนวระนาบค่อย ๆ ห่างเหินกันไป แต่เกิดความสัมพันธ์ในทางตั้งเข้ามาแทนที่
- ช่องว่างระหว่างรัฐ กับ ชุมชนนับวันยิ่งห่างมากขึ้น
- ชุมชนค่อยๆ อ่อนแอลง



พัฒนาการของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ กับ ชุมชนโดยกฎหมายรัฐธรรมนูญ

ท่านที่เคารพจากการตรวจสอบกับกฎหมายรัฐธรรมนูญทุกฉบับตั้งแต่กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยามพ.ศ.2475 เป็นต้นมา พบว่า

- รัฐธรรมนูญ2521 ได้เริ่มกล่าวถึงสิทธิ และ เสรีภาพ ของประชาชนไว้ชัดเจนมากขึ้น
- รัฐธรรมนูญ 2538 เริ่มมีแนวนโยบายแห่งรัฐที่สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น
- “รัฐธรรมนูญ 2540 กำหนดให้รัฐต้องเปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชน ทุกภาคส่วน เข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมของรัฐ และ ของชุมชนในทุกระดับ อย่างกว้างขวาง”

ชุมชนกับรัฐหลังรัฐธรรมนูญ 2540

รัฐธรรมนูญ2540 หมวดที่ 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา 46 และ56

ได้เริ่มวางพื้นฐานกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมของชุมชนและของรัฐ

ม. 60... “บุคคลย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตนทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 76 “รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนใน

- การกำหนดนโยบาย
- การตัดสินใจทางการเมือง
- วางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และ การเมืองรวมทั้ง
- การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ”

มาตรา 79 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วม ใน:-

- การสงวนบำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลรวมทั้ง
- การส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัด ภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน

การมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับท้องถิ่นภายใต้รัฐธรรมนูญ 2540

การกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น หมวดที่ 9 ตั้งแต่ มาตรา 282 ถึง มาตรา 290

เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายมีความเป็นอิสระในการ

- กำหนด การบริหาร การนโยบาย
- การปกครอง
- บริหารงานบุคคล
- การเงินและการคลัง และ
- มีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ ทั้งนี้การกำหนดอำนาจและหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 4 กำหนดให้กรุงเทพมหานคร เป็นการปกครองส่วนท้องถิ่นพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ไม่ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจการของ กทม. เพียงแต่บัญญัติว่าชุมชนมีสิทธิ

- สมัครรับเลือกตั้งเพื่อเข้าไปร่วมบริหาร
- ใช้สิทธิเลือกตั้งตัวแทนของตนไปบริหาร

- พระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น 2542 มาตรา 4 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งมีสิทธิเข้าชื่อให้ประธานสภาท้องถิ่นออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้
- และก็ได้ตราการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้ใน “ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกรรมการชุมชน 2534”

ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกรรมการชุมชน 2534

ข้อ 7 กรรมการชุมชนเป็นตัวแทนชุมชน

ข้อ 8 กรรมการชุมชนมาจากการเลือกตั้ง แต่ละชุมชนให้มีกรรมการชุมชนได้ไม่เกิน 7 คน ชุมชนใดมีครัวเรือนเกิน 140 ครัวเรือน ให้เลือกกรรมการเพิ่มได้อีก 1 คนต่อ 20 ครัวเรือน แต่ทั้งนี้จำนวนกรรมการทั้งหมดต้องไม่เกิน 25 คน

ข้อ 25 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชน

- ส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- ประสานและดำเนินงานร่วมกับหน่วยราชการองค์กร และหน่วยงานเอกชนต่างๆที่เกี่ยวข้องอันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน
- พัฒนาชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และระดมทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- เสริมสร้างความสามัคคีและความมีวินัยของผู้อยู่อาศัยในชุมชน
- ส่งเสริมวัฒนธรรม ศิลธรรมและประเพณีอันดีงาม
- ดูแลรักษาทรัพย์สินของชุมชนและสาธารณสมบัติ
- เผยแพร่ผลงาน ติดตาม และรายงานผลงานของหน่วยงานต่างๆที่เข้าไปปฏิบัติงานในชุมชนต่อผู้อำนวยการเขต
- แต่งตั้งผู้ที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมเป็นที่ปรึกษา หรือเป็นคณะทำงานในฝ่ายต่างๆ

ข้อ 27 ให้นำนักพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานครและหรือผู้ที่ผู้อำนวยการเขตมอบหมายเป็นที่ปรึกษาของชุมชน

ข้อ 29-34 พูดยถึงอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ

ข้อ 35-43 ว่าด้วยการประชุม (collaboration process) สรุปสาระได้ว่า

- มีการประชุมกันเดือนละ 1 ครั้ง แต่กรรมการ 1 ใน 3 อาจขอให้ประธาน เรียกประชุมพิเศษได้
- แจ้งการประชุมล่วงหน้าอย่างน้อย 3 วัน

- องค์ประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง
- การประชุมดำเนินไป ตามระเบียบวาระเท่านั้น
- การลงมติถือเสียงข้างมาก
- ที่ปรึกษาเข้าร่วมประชุมและขออภิปรายได้แต่ไม่มีสิทธิออกเสียง
- ต้องส่งรายงานการประชุมต่อผู้อำนวยการเขตใน 15 วันนับจากวันเสร็จสิ้นการประชุม

ความสำคัญของระเบียบกรุงเทพ 2534 ว่าด้วยคณะกรรมการชุมชน

ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกรรมการชุมชน พ.ศ. 2534 เป็นแนวคิดที่ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับล่างสุด เป็นแนวคิดแบบประชาธิปไตยที่ถือว่าทันสมัยที่สุดในยุคนั้น แม้จะเป็นการเริ่มมาจากข้างบนลงสู่ล่างก็ตาม

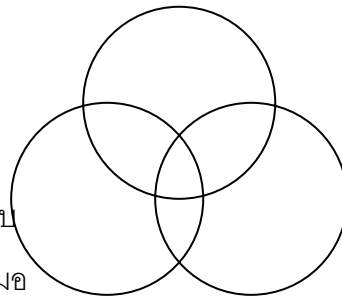
กรรมการชุมชนทุกคนมาจากการเลือกตั้งจากสมาชิกของชุมชน การพ้นจากตำแหน่งเป็นไปโดยกฎหมาย การแต่งตั้งและการลงนามในบัตรประจำตัวของกรรมการ แม้ลงนามแต่งตั้งโดยภาครัฐแต่นั้นเป็นเพียงรูปแบบพิธีการ โดยภาครัฐไม่มีอำนาจเข้าไปถอดถอนกรรมการที่มาจากการเลือกตั้งได้ และที่สำคัญยิ่งคือหากกรรมการมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม หัวหน้าครอบครัวตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด สามารถเข้าชื่อให้ถอดถอนได้

การจัดรูปองค์กร การวางรูปแบบกระบวนการสื่อสารในองค์กร และการสื่อสารระหว่างองค์กรชุมชนกับ สำนักงานเขต เป็นการจัดรูปแบบการสื่อสารที่สม่ำเสมอ การกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบขององค์กรบริหารชุมชน การกำหนดบทบาทของสมาชิกชุมชนเหล่านี้ล้วนเป็นแนวคิดของการสร้างชุมชนทั้งสิ้น

และเมื่อบทบาทของกรรมการชุมชน จะพบว่า มีหน้าที่ส่งเสริมกระบวนการประชาธิปไตยหรือกระบวนการที่นำมาใช้กับวิธีการสมานฉันท์ หรือวิธีการสันติวิธีใด วิธีหนึ่ง ในปัจจุบันนี้เอง และการรักษาความสงบเรียบร้อย และพัฒนาปทัสถานทางพฤติกรรมของสมาชิก ยังเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับเครือข่ายยุติธรรมชุมชน ที่กระบวนการยุติธรรม สามารถเข้าไปต่อยอดได้เลย ดังนั้น ยุติธรรมชุมชนในบ้านเรามีทุนมากทีเดียว

สรุปแนวคิดของคณะกรรมการชุมชน

- ต้องการให้เกิดการพัฒนาตนเอง
- ต้องการพัฒนาความสัมพันธ์ในแนวระนาบ
- ต้องการให้ชุมชนทำกิจกรรมร่วมกันอยู่เสมอ
- ผลความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเป็นรูปร่างกลมซ้อนเกี่ยวพันกันในชุมชนมากขึ้น
- และต้องการเห็นชุมชนเข้มแข็ง



ระเบียบกรุงเทพมหานคร 2538 ว่าด้วยกองทุนพัฒนาชุมชน

ระเบียบดังกล่าวออกมาเพื่อส่งเสริมการทำงานของคณะกรรมการชุมชนซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

- รองปลัดกรุงเทพมหานครเป็นประธาน
- เฉพาะกองทุนชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร เท่านั้น ที่จะขอยืมได้
- กองทุนนั้นต้องตั้งมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือน
- กองทุนต้องมีเงินสะสมแล้วไม่น้อยกว่า 10,000 บาท และ
- ต้องเป็นกองทุนที่บริหารในรูปคณะกรรมการ

ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการพัฒนาชุมชน36,38,40,42,

ข้อบัญญัติกรุงเทพ เพื่อการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการพัฒนาชุมชน 2536 เป็นข้อบัญญัติฉบับแรก เกี่ยวกับเรื่องนี้สาระสำคัญคือ “คำจำกัดความของคำว่าพัฒนาชุมชน” คือกิจกรรมแผนงานโครงการ ที่มีเป้าหมายในการพัฒนาด้านต่างๆ ที่มุ่งสู่เป้าหมายสุดท้าย “เพื่อชีวิตและความ เป็นอยู่ที่ดีของประชาชน” กลุ่มเป้าหมายคือ กลุ่ม เด็ก เยาวชน วิธีการดำเนินงาน และการใช้ อาสาสมัคร

“อาชญากรรม”

ปัญหาระดับพื้นที่ และปัญหาข้ามภาคส่วน

ภาพคดีที่เกิดขึ้นในกรุงเทพปี 2547

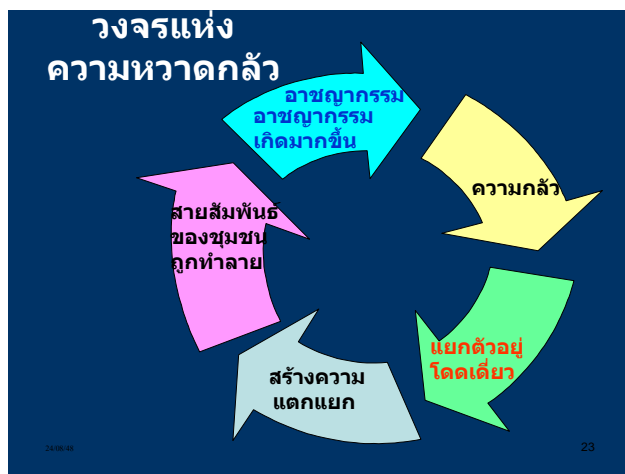
• คดีอุกฉกรรจ์	แจ้ง 1,366 คดี	จับได้ 554 คดี
• ต่อชีวิตร่างกาย/เพศ	แจ้ง 7,989 คดี	จับได้ 2,278 คดี
• ประทุษร้ายต่อทรัพย์	แจ้ง 17,901 คดี	จับได้ 4,673 คดี
• คดีที่น่าสนใจ	แจ้ง 9,817 คดี	จับได้ 494 คดี
• คดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย	แจ้ง 60,155 คดี	จับได้ 88,442 คดี

หมายเหตุ คดีที่รัฐเป็นผู้เสียหายเช่นอาวูอปีน การพนัน ยาเสพติดค้าประเวณี ฯลฯ การ พนันจับได้มากที่สุดคือ 41,800 คดีรองลงมา ยาเสพติด 23,403 คดี และค้าประเวณี 21,043 คดี ตามลำดับ

- ภาพผู้ต้องโทษ(ทั่วประเทศ)ในเรือนจำปี 2547 = 167,327 ราย
- ภาพผู้ที่เข้ามาสู่ระบบคุมประพฤติ (เฉพาะกรุงเทพ/ธนบุรี) ปี 2547 = 65,371 คดี
- เป็นคดีสอดส่อง(ผู้กระทำผิดจาก ม. 56, พัก/ลด, และเด็ก, ใหม่และเก่า) = 45,027 คดี
- เป็นคดีสืบเสาะ (ม. 56 , พัก/ลด) = 9,169 คดี
- เป็นคดีตามพรบ.ยาเสพติด 2545 ตรวจพิสูจน์ = 6,052 คดี
- เป็นคดีตามพรบ.ยาเสพติด 2545 ฟันฟู = 5,123 คดี

หมายเหตุ ทั้งกรุงเทพมหานคร มีเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคุมประพฤติ รวมทั้งสิ้น 170 คน กระจายกันรับผิดชอบใน 11 สำนักงานทั่วกรุงเทพฯ

ห่วงใยลูกหลานของเรา



“เด็ก ๆ ลูกหลานของเราเติบโตใหญ่ในชุมชน ไม่ใช่จากกิจกรรมทั้งหลายที่คนนอกชุมชนหยิบยื่นให้ พัฒนาการของเด็กได้รับอิทธิพลเป็นอย่างมากจาก การสัมผัสอย่างยาวนานของครอบครัว เครือข่ายไม่เป็นทางการทั้งหลาย องค์กรต่างๆในชุมชน เช่นวัด มัสยิด และโรงเรียน เป็นต้น พัฒนาการของลูกหลานเรา จึงไม่ใช่เพียงเกิดจาก

บริการต่างๆเท่านั้น หากแต่ยังเกิดจากการสนับสนุนทั้งหลาย จากเครือข่ายทั้งปวงในชุมชน และจากโอกาสต่างๆในชุมชน อีกด้วย.”

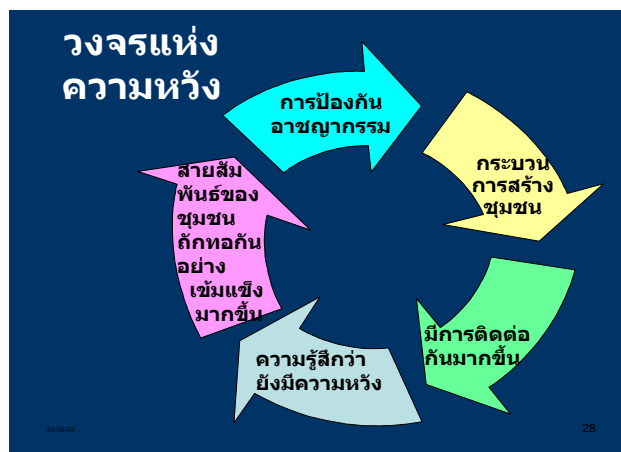
อาชญากรรมเป็นปัญหา ข้ามภาคส่วน ระดับพื้นที่

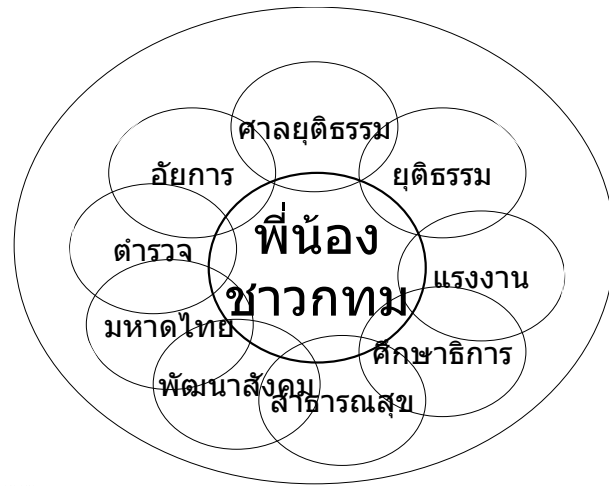
อาชญากรรมเป็น **ปัญหาในระดับพื้นที่** ที่ไม่สามารถจะป้องกัน แก้ไขฟื้นฟู หรือปราบปรามได้ โดยลำพังเพียงเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นคนนอกพื้นที่ อาชญากรรมต้องแก้ไข และ ป้องกันในระดับพื้นที่ เพราะพื้นที่ใกล้ขีดปัญหา สามารถให้ข้อมูล ทำการเฝ้าระวัง สามารถสร้างความเข้มแข็ง

ให้กับปทัสถานทางพฤติกรรมของสมาชิกชุมชน และถักทอสายสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกด้วยกันได้ดีที่สุด ดังนั้น การแก้ไข และการป้องกันอาชญากรรม จะต้องดำเนินการในชุมชน โดยชุมชน และเพื่อชุมชน

อาชญากรรมมีสาเหตุมาจากหลายสาเหตุที่ต้องได้รับการจัดการ

แก้ไข จากหลายกระทรวง ทบวง กรม จึงยอมรับกันในสากลว่าเป็นปัญหาข้ามภาคส่วนที่ไม่สามารถจะป้องกันแก้ไขฟื้นฟู หรือปราบปรามได้โดยลำพังเพียงหน่วยใดหน่วยหนึ่งเท่านั้น ดังนั้น การจัดการแก้ไข และการดำเนินการป้องกันอาชญากรรมจะต้องดำเนินการร่วมกันระหว่าง ชุมชน และ ภาคส่วนทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุปัจจัยที่นำไปสู่การกระทำผิด หรือที่ก่อให้เกิดความเบี่ยงเบนทางพฤติกรรมของประชาชน





24/08/48

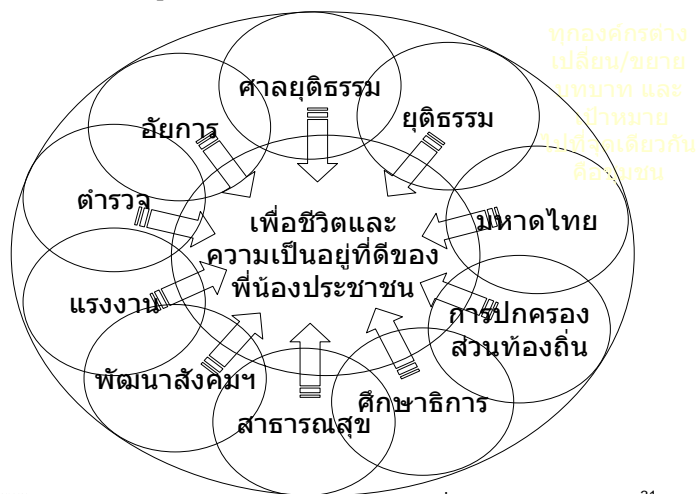
27

การจัดการกับปัญหาอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพนั้นระบบยุติธรรมทางอาญาต้องมีเป้าหมาย และมีตัวชี้วัด ตัวเดียวกัน

หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาดูด้วยกันย่อมมีภารกิจร่วมกัน คือการจัดการกับปัญหาอาชญากรรม ไม่ว่าจะเป็น การปราบปราม การสืบสวน สอบสวน การฟ้องคดี การตัดสินคดี การบังคับโทษ การป้องกัน การแก้ไขฟื้นฟู และการสงเคราะห์ภายหลังปล่อย แม้ภารกิจจะต่างกัน แต่ก็สามารถตั้งเป้าหมายร่วมกันได้ เช่นกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตั้งเป้าหมายร่วมกัน เพื่อลดการกระทำผิดซ้ำให้ได้ ร้อยละเท่าใดต่อปี เป็นต้น

ทุกองค์กร ต้องเปลี่ยน หรือ ขยาย บทบาท เปลี่ยน หรือ ขยาย เป้าหมายไปที่จุดเดียวกัน นั่นคือที่ชุมชน

“จะทำอย่างไรจึงจะทำให้องค์กร ที่อยู่ในหน่วยงานต่างระบบ ต่างภาคส่วน และมีเป้าหมายเฉพาะของตนอยู่แล้วให้หันมา เปลี่ยนบทบาท หรือ ขยายบทบาท เปลี่ยนเป้าหมายหรือ ขยายเป้าหมาย ให้มุ่งเป้าหมายไปสู่จุดเดียวกัน คือ “เพื่อชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของพี่น้องประชาชน” หากสามารถทำได้รูปแบบดังกล่าว ก็จะสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ”



รูปแบบการจัดการกับปัญหาอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ^{24/08/48} ³¹

ลักษณะพิเศษเฉพาะที่เป็นข้อจำกัดของกทม. ในการ “ขยายบทบาท” เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย

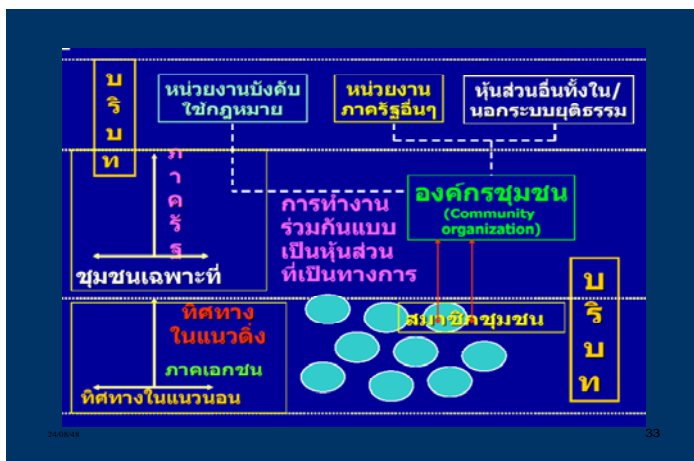
กรุงเทพฯ เป็นท้องถิ่นขนาดใหญ่ เป็นเมืองหลวงของประเทศ เป็นที่ตั้งของรัฐบาล และกระทรวง ทบวง กรมทั้งหลายที่มีหน่วยงานในสังกัด ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค และในท้องถิ่นต่างๆ นอกจากนี้ยังเป็นศูนย์กลางของภาคธุรกิจการค้าของประเทศ และเป็นทางผ่านของกระแสวัฒนธรรม และเป็นแหล่งงานของประชากรทั่วประเทศ

ในปัจจุบัน กทม. นอกจากจะมีความหนาแน่นแล้ว ยังมีความซ้ำซ้อน และ เหลื่อมกันในรูปแบบการบริหารราชการ ระหว่าง การบริหารราชการส่วนกลางที่มีลักษณะการบริหารในทางตั้งลงไปยังส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น แตกต่างจากการบริหารราชการของกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีลักษณะการบริหารในแนวระนาบ

ยุทธธรรมชุมชนแบ่งรูปแบบความสัมพันธ์ออกเป็นสองรูปแบบ รูปแบบที่หนึ่งคือ ความสัมพันธ์ในแนวระนาบ รูปแบบที่สองคือความสัมพันธ์ในแนวตั้ง และยังแบ่งองค์กรชุมชนออกเป็น 3 ระดับ

ระดับที่ 1 ประกอบด้วยสมาชิกชุมชน และ องค์กรต่างๆ ในชุมชนเป้าหมายที่ต้องการสร้าง

ศูนย์ยุทธธรรมชุมชน ในระดับล่างสุดนี้สมาชิกชุมชนจะติดต่อสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (networking) และติดต่อกับองค์กรต่างๆ ในชุมชนที่อยู่ในระนาบเดียวกัน ความสัมพันธ์ลักษณะเช่นนี้จะเกิดในชุมชนเดียวกัน หรือข้ามชุมชนก็ได้



องค์กรต่างๆ ในชุมชนก็อาจติดต่อซึ่งกันและกัน และ อาจติดต่อกับสมาชิกอื่นๆ ของชุมชน ความสัมพันธ์เช่นนี้ (networking) เกิดได้ทั้งใน และ นอกชุมชน โดยลักษณะความสัมพันธ์จะแผ่ขยายในแนวระนาบ ถ้าการติดต่อสัมพันธ์กันในแนวระนาบ มีความเข้มแข็ง ชุมชนนั้นก็เข้มแข็งในระดับหนึ่ง องค์กรชุมชน หมายถึงกลุ่ม/สถาบันที่มีชื่อเรียกขาน และ มีวาระการประชุมสม่ำเสมอ

ระดับที่ 2 ยุทธธรรมชุมชนอาจประกอบด้วยองค์กรอื่นที่ไม่ได้อยู่ในชุมชนระดับล่าง และ ไม่อาจสร้างความสัมพันธ์ในแนวระนาบกับสมาชิกชุมชนในระดับล่างได้ แต่มีความผูกพันกับชุมชนในระดับล่างเพราะต้องให้บริการใดๆ แก่สมาชิก หรือ องค์กรในชุมชนในระดับล่าง หรือต้องการให้บรรลุเป้าหมายในชุมชนระดับล่าง เช่น หน่วยงานรัฐสวัสดิการท้องถิ่น ตำรวจท้องถิ่น องค์กรเหล่านี้จัดอยู่ในชุมชนระดับที่ 2 และถือว่าความสัมพันธ์กับชุมชนในระดับล่างมีลักษณะในแนวตั้ง

และหากความสัมพันธ์ในแนวดิ่งจากชุมชนระดับที่ 2 กับชุมชนในแนวระนาบมีความเข้มแข็ง ชุมชนก็จะเข้มแข็งตามไปด้วย

ระดับที่ 3 หมายถึงหน่วยงานภาครัฐ และ เอกชน องค์กรไม่แสวงหากำไร ในระดับจังหวัด ภูมิภาค และ ในระดับประเทศ หน่วยงานในระดับนี้จะมีหน่วยงานตัวแทน (counterpart) ในชุมชน ระดับที่ 2 และมีความสัมพันธ์กับชุมชนในระดับที่ 1 และ 2 ในแนวดิ่ง และ หาก ลักษณะ ความสัมพันธ์กับชุมชนในระดับที่ 1 และ 2 มีความเข้มแข็งชุมชนในระดับล่างก็จะมี ความเข้มแข็งตามไปด้วย

“ความพยายามกรุงเทพมหานคร เจ้าของพื้นที่ ที่จะทำงานร่วมกับทุกภาคส่วนที่ เกี่ยวข้องกับปัญหาความสงบเรียบร้อย เพื่อชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของพี่น้อง ประชาชนชาวกรุงเทพมหานคร ปรากฏอยู่แล้วใน วิสัยทัศน์ และพันธกิจของกทม.”

วิสัยทัศน์ นโยบายด้านความปลอดภัย “กรุงเทพฯของเรา ปลอดภัย อุ่นใจทุกคนรอบครัว”

ยุทธศาสตร์ ส่งเสริมความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของประชาชนและเสริมสร้างการพัฒนา ความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว

ภารกิจ

1. ถนน ตรอก ซอย สว่างปลอดภัย โดยจะสำรวจพื้นที่เสี่ยงอันตรายและติดตั้งไฟฟ้าให้สว่าง ใสว อุ่นใจทุกพื้นที่
2. โครงการ เพื่อนชุมชน โดยปรับบทบาทหน่วย ดับเพลิงเทศกิจ อปพร. และอาสาสมัครของ กทม. เข้าร่วมงานช่วยเหลือชุมชน
3. ป้องกันและช่วยเหลือเด็กผู้หญิงและผู้ด้อยโอกาส จากปัญหาความรุนแรง ทั้งในบ้านและ นอกบ้านโดยจัดตั้งกองทุนเพื่อส่งเสริมสถานภาพผู้หญิง ศูนย์รับแจ้งเหตุ บริการ รักษาพยาบาลฉุกเฉินและให้การบำบัดฟื้นฟู ผู้ประสบปัญหาอย่างต่อเนื่อง 24 ชั่วโมง
4. มีมาตรการเข้มงวด ในการตรวจสอบการขออนุญาตก่อสร้างและต่อเติมอาคารเพื่อความ ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
5. เพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของศูนย์ป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยของ กทม.

วิสัยทัศน์ ด้านคุณภาพชีวิต “กรุงเทพฯ ของเรา นำอยู่ ทุกคนมีคุณภาพชีวิตที่ดี”

ยุทธศาสตร์

1. สนับสนุนบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ และ เข้าถึงอย่างเท่าเทียมกันของบุคคลทุกเพศ ทุก วัย
2. จัดสวัสดิการสังคมที่จำเป็นอย่างเหมาะสมให้แก่ผู้ด้อยโอกาส อาทิ ผู้พิการ เด็กเร่ร่อน เด็ก ถูกทอดทิ้ง ผู้สูงอายุ ฯลฯ
3. ขจัดความรุนแรงในครอบครัว ส่งเสริมโครงการเฝ้าระวังในชุมชน

- ส่งเสริม สนับสนุนการให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารในเรื่องสุขภาพ ทั้งในระบบ โรงเรียนและนอก โรงเรียน

ภารกิจ

- ปรับปรุงคุณภาพการบริการ ของศูนย์บริการสาธารณสุข และโรงพยาบาลของ กทม.
- จัดตั้งศูนย์บริการแพทย์ฉุกเฉินครบวงจรเพื่อช่วยเหลือได้ทันที่
- ปรับปรุงศูนย์ผู้สูงอายุพร้อมจัดอุปกรณ์ ออกกำลังกายที่เหมาะสม
- จัดให้มีคลินิกสุขภาพผู้หญิง ในศูนย์บริการ สาธารณสุข
- ปรับปรุงคุณภาพศูนย์สุขภาพชุมชนและ โครงการพยาบาล เยี่ยมบ้าน
- จัดให้มีคลินิก ให้คำปรึกษาปัญหาครอบครัวเพื่อป้องกันปัญหาเสพติด และการทะเลาะวิวาทของเยาวชน
- จัดสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมจำเป็นต่อกลุ่มผู้ด้อยโอกาส
- พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ ให้ใช้ชีวิตในกรุงเทพฯ และ เข้าถึงบริการสาธารณะ ต่าง ๆ ได้สะดวกขึ้น
- จัดตั้งสโมสร กีฬา ศิลปะ ดนตรี เยาวชน และส่งเสริมกิจกรรม สำหรับเยาวชน
- จัดกิจกรรม "ลานชีวิตใหม่ในวันหยุด" เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี และสร้างทางเลือกใหม่ของการใช้ชีวิตวันหยุดให้คนกรุงเทพฯ

กระทรวงยุติธรรมเริ่มตระหนักว่า ภารกิจในการอำนวยความสะดวก ด้วยการควบคุม กำกับ และป้องกันปัญหาอาชญากรรมนั้น มันช่างยากเหลือเสียจริงๆ จนเกินกว่าที่หน่วยงานใด หน่วยงานหนึ่งจะรับมือได้โดยลำพัง จึงมีแนวคิดยุทธศาสตร์ที่เน้นการทำงานแบบบูรณาการข้ามภาคส่วน และ แนวคิดที่จะสร้างและ พัฒนาเครือข่ายยุติธรรมชุมชน ทั้งในรูปแบบที่เป็น “ปัจเจก” เช่น อาสาสมัครในภารกิจต่างๆของแต่ละกรม และ ในรูป “ชุมชนเข้มแข็ง” ที่สามารถใช้กระบวนการ ชุมชนแบบสันติวิธีในการแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งในชุมชน และ สามารถจัดการกับทุกปัญหาโดย ผ่านกระบวนการดังกล่าวได้อีกด้วย

แนวนโยบาย และ แผนกลยุทธ์ของกระทรวงยุติธรรม

วิเคราะห์ วิสัยทัศน์ และ ยุทธศาสตร์กระทรวงยุติธรรม

- กระทรวงยุติธรรมได้ให้ความสำคัญกับประชาชนและชุมชนอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนเลยในหน้าประวัติศาสตร์ของกระบวนการยุติธรรมไทย
- ไม่มีครั้งใดที่กระทรวงยุติธรรม เคยมีเป้าหมายสุดท้ายอยู่ที่ “ความสงบเรียบร้อยและ เพื่อชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของพี่น้องประชาชน ชุมชน” เช่นนี้มาก่อน
- ไม่เคยมีครั้งใดที่เคยกล่าวถึงเหยื่ออาชญากรรมและการป้องกันอาชญากรรมไว้อย่าง ชัดแจ้ง และ

- ไม่เคยมีครั้งใดที่เน้นการทำงานแบบเป็นหุ้นส่วนเช่นนี้

ท่านที่เคารพครับนโยบายของกระทรวงยุติธรรมกำลังบอกต่อสังคมว่า กระทรวงฯในฐานะที่เป็น “ระบบควบคุมสังคมแบบทางการ” (Formal Social Control) โดยลำพังนั้นคงไม่สามารถดำเนินภารกิจที่ตกแก่ตนได้โดยลำพัง จึงเห็นทางออกที่ดีที่สุด และ น่าจะถูกต้องที่สุดคือการสร้างและพัฒนาชุมชนให้เป็น “ระบบควบคุมสังคมแบบไม่เป็นทางการ” (Informal Social Control) ซึ่งแนวกลยุทธ์เช่นนี้ เป็นแนวกลยุทธ์ที่สากลต่างเห็นร่วมกันถึงประสิทธิภาพต่อการจัดการกับปัญหาอาชญากรรมทั้งในเชิงรุก และ ในเชิงรับ ว่าเป็นหลักการที่ถูกต้องและควรสนับสนุนและส่งเสริมจึงได้บรรจุไว้ใน “ปฏิญญากรุงเทพ” โดยองค์การสหประชาชาติ

“ข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือในการส่งเสริมศักยภาพผู้กระทำผิด และบูรณาการแผนงานที่เกี่ยวข้อง ระหว่าง กรุงเทพมหานคร และ กระทรวงยุติธรรม” ณ วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2548

วัตถุประสงค์ของข้อตกลง

1. เพื่อให้กลุ่มผู้ด้อยโอกาส กลุ่มผู้กระทำผิดได้รับบริการที่จำเป็นทั้งด้านสุขภาพกาย/จิต การสงเคราะห์ และการพัฒนาศักยภาพอย่างเหมาะสม และทั่วถึงสามารถกลับตนเป็นพลเมืองดีของสังคม
2. เพื่อร่วมกันแก้ไข และ ป้องกันปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการ และประสานความร่วมมือ ในการดำเนินที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

ความร่วมมือด้านบริการ

1. สนับสนุนการจัดกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด และพัฒนาศักยภาพด้านต่างๆ รวมทั้งการให้บริการทางการแพทย์
2. สนับสนุนกิจกรรมการทำงานบริการสังคมของผู้กระทำผิดและอุปกรณ์ เครื่องมือ ที่จำเป็นในการทำงานบริการสังคม
3. บริการตามกระบวนการสังคมสงเคราะห์
4. ส่งเสริมการศึกษา และ ทักษะอาชีพให้กับผู้กระทำผิด
5. บริการ บำบัด รักษา ฟื้นฟู ช่วยเหลือ และป้องกันการกระทำรุนแรงในครอบครัว
6. ร่วมเสริมสร้างความยุติธรรม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาสังคม ด้วยเครือข่ายชุมชน

ความร่วมมือด้านบริหาร

1. ประสานแผน และดำเนินงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบาย และ ระดับปฏิบัติการ
2. ร่วมกันกำกับดูแล และติดตามประเมินผล

3. ร่วมดำเนินการในฐานะพหุภาคี ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2545

ความร่วมมือด้านวิชาการ

1. สนับสนุนวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญ และแลกเปลี่ยนข้อมูลทางวิชาการและข่าวสารประชาสัมพันธ์
2. ร่วมศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ และเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกัน และแก้ไขปัญหายังคง
3. สนับสนุนการพัฒนาบุคลากร

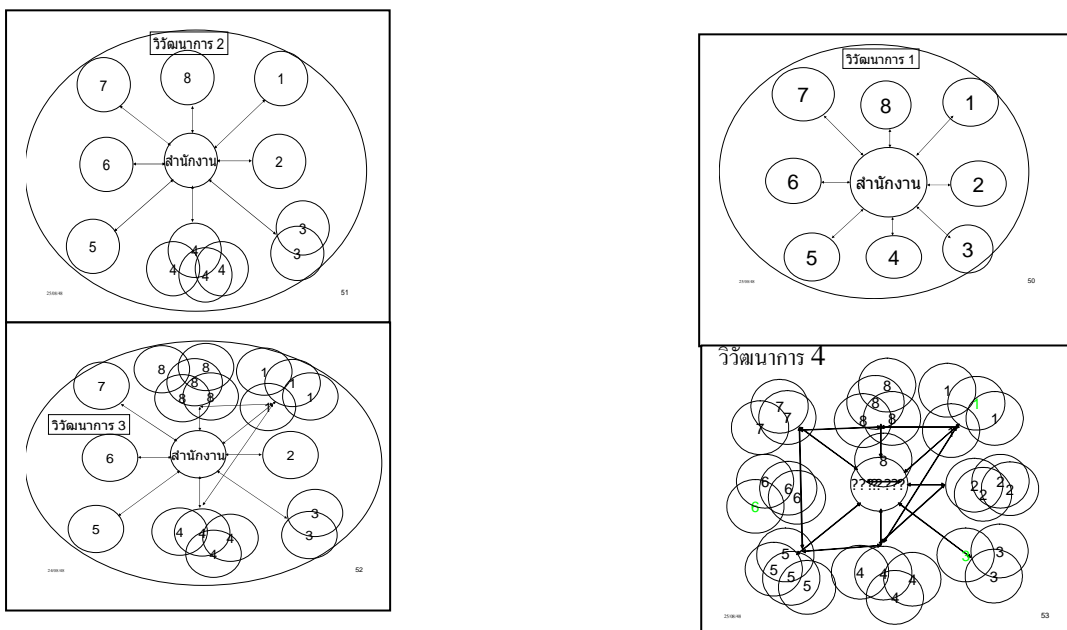
ความร่วมมือด้านอื่นๆ ตามที่จะตกลงกันต่อไป

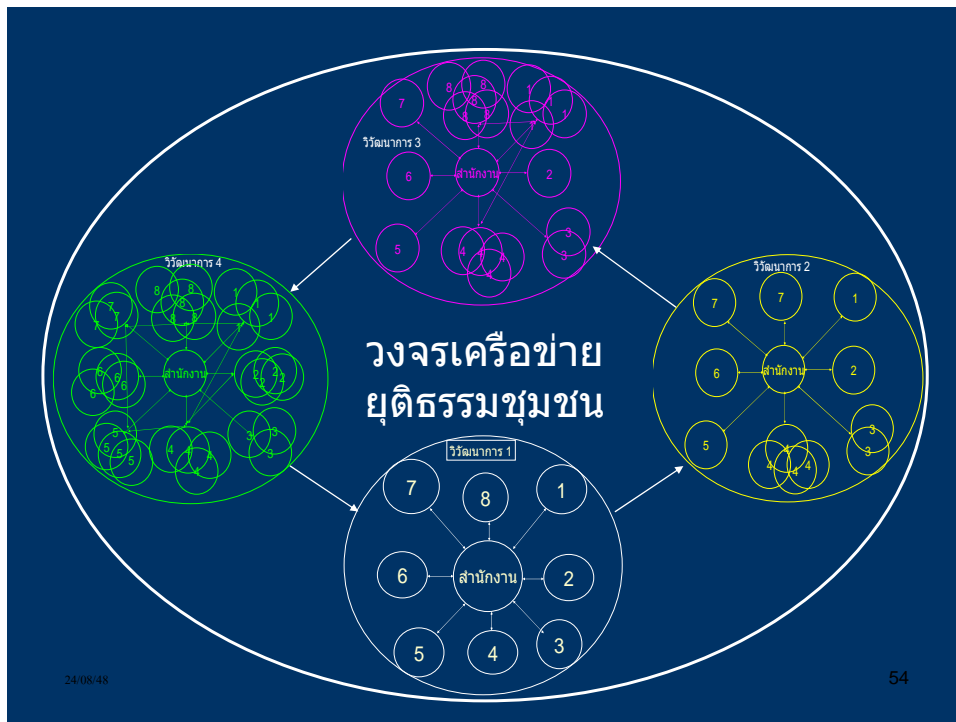
การแปลงความร่วมมือสู่การปฏิบัติ ผ่านเครือข่ายยุติธรรมชุมชน

นโยบายกระทรวงยุติธรรมด้านการพัฒนาเครือข่ายยุติธรรมชุมชน

เป้าหมายสุดท้าย (Ultimate Goal) ของกระทรวงยุติธรรมในฐานะที่เป็น “ระบบควบคุมสังคมแบบทางการ” (Formal Social Control) ต้องการสร้าง และ พัฒนาชุมชนให้เป็น “ระบบควบคุมสังคมแบบไม่เป็นทางการ” (Informal Social Control) ซึ่งเป็นแนวกลยุทธ์ที่สากลต่างเห็นร่วมกันถึงประสิทธิภาพต่อการจัดการกับปัญหาอาชญากรรม ทั้งในเชิงรุก และ ในเชิงรับ ว่าเป็นหลักการที่ถูกต้อง และ ควรสนับสนุน และ ส่งเสริม จนได้รับการบรรจุไว้ใน “ปฏิญญากรุงเทพ” โดยองค์การสหประชาชาติ เมื่อเร็ว ๆ นี้

วิวัฒนาการของเครือข่ายยุติธรรมชุมชน





ชุมชนที่สามารถทำหน้าที่เป็นระบบควบคุมสังคมแบบไม่เป็นทางการ (Informal Social Control) ได้ดีที่สุด คือชุมชนที่มีความเข้มแข็ง การสร้าง และ พัฒนาระบบควบคุมสังคมแบบไม่เป็นทางการต้องอาศัยการทำงานร่วมกันของทีมงาน ในรูป “กระบวนการ” (Process) กระบวนการนั้นจะต้องใช้เป็นเครื่องมือ และ ฝึกฝนอย่างต่อเนื่องจนกระบวนการนั้นเป็นวัฒนธรรมของการทำงานร่วมกันของชุมชนทั้งชุมชน ในขณะเดียวกัน “กระบวนการ” ที่มีประสิทธิภาพจะสามารถดึงความร่วมมือจากชุมชนทั้งชุมชนเพิ่มมากขึ้น

แนวคิด และ ทฤษฎี

เกี่ยวกับการสร้าง หรือ พัฒนาระบบควบคุมสังคมแบบไม่เป็นทางการ

1. แนวคิดแบบดั้งเดิม
 2. แนวคิดใหม่ที่อาศัยทุนชุมชน
- พวกเราจะเริ่มต้นจากตรงไหน ?

แนวคิดแบบดั้งเดิม

1. เริ่มต้นด้วยการค้นหาปัญหา มองประชาชนคือลูกค้า
 - **พื้นฐานแนวคิด:** การเริ่มต้นโครงการใดๆก็ตาม จะต้องเริ่มด้วยการค้นหาสภาพปัญหาและความจำเป็นทั้งหลายของชุมชนก่อน โดยมี
 - **เป้าหมายของแนวคิด:** เพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงสถาบัน เช่นการเปลี่ยนแปลงชุมชนเปลี่ยนแปลงครอบครัวเปลี่ยนระบบเป็นต้น

- **ประเด็นการสนทนา:** ภาคส่วนที่ทำงานร่วมกันแบบพหุภาคี และ ชุมชนจะยกเอาสภาพปัญหาและความวิตกกังวลของชุมชนเพื่อเปิดประเด็นสนทนา
- **ผู้นำการเปลี่ยนแปลง:** คือผู้ที่มีอำนาจ หรือ “อำนาจคือความเปลี่ยนแปลง”

2. มองเห็นชุมชนว่ามีแต่ปัญหา (มองไม่เห็นโอกาส)

นักคิดในแนวนี้จะมองเห็นแต่ปัญหาเต็มไปหมด และ มองเห็นว่าชุมชนเต็มไปด้วยปัญหา เช่น กลุ่มแก๊ง อาชญากรรม การหลบหนีโรงเรียน สภาพครอบครัวแตกแยก การว่างงาน การขาดแคลนที่อาศัย การกระทำรุนแรงต่อเด็ก และ สตรี การไม่รู้หนังสือ ห่างไกลจากสวัสดิการ การใช้ยาเสพติดให้โทษ และ การออกจากการบำบัดรักษาเสพติดกลางคืน เป็นต้น

แนวคิดใหม่ที่อาศัยทุนชุมชน

1. เริ่มต้นด้วยการมุ่งค้นหาทุนชุมชน

- **พื้นฐานแนวคิด:** การที่จะเริ่มงานใดๆ ต้องเริ่มต้นมุ่งค้นหาทุนชุมชน “ในรูปการจัดทำแผนที่ทุนชุมชน”ทั้งหลายก่อน เป็นกระบวนการคิดเชิงบวก จะไม่คิดเข้าหามุมอับ เป็นผู้ที่ไม่มองเห็นโอกาสเสมอ
- **เป้าหมายของแนวคิด:** เพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อให้ชุมชนเป็นระบบควบคุมสังคมแบบไม่เป็นทางการ
- **ประเด็นการสนทนา:** จะเริ่มต้นสนทนากันเกี่ยวกับประสบการณ์ของชุมชนในการจัดการกับปัญหาของชุมชนที่ผ่านมา เพื่อค้นหา ทุน ทักษะ และพรสวรรค์ ในการจัดการกับปัญหาและความขัดแย้ง รวมตลอดถึงภาพอนาคตของชุมชนที่พึงประสงค์ร่วมกัน
- **ผู้นำการเปลี่ยนแปลง :** คือ “คือความสัมพันธ์” (Relationship)

2. มองว่าทุนทั้งหลายมีอยู่ในชุมชนแล้ว

นักคิดที่เลือกทางเดินสายนี้ ในการทำงานร่วมกับชุมชนกับพหุภาคีทุกภาคส่วน จะเปลี่ยนวิธีการคิด จากการคิดเข้าหามุมอับ มาเป็นคิดหาโอกาสแห่งความเป็นไปได้ ในการทำงานร่วมกับชุมชน เพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง พวกเขาจะมองเห็นว่าชุมชนเต็มไปด้วยทุนต่างๆ ดังนั้นการทำงานร่วมกับชุมชนจึงเป็นการทำงานที่ไม่ได้เริ่มจากศูนย์ บางชุมชนอาจมีต้นทุนอยู่จนเกือบจะเต็ม หรือกว่าครึ่ง หรือ มากกว่าหนึ่งในสาม เช่นนี้ก็เท่ากับว่าการทำงานกับชุมชนนั้น สำเร็จไปแล้วกว่าครึ่ง ทั้งๆที่ยังไม่ได้ลงมือทำอะไร

ทุนต่างๆที่ต้องการค้นหา มีอาทิเช่น มีผู้ใดบ้าง กลุ่มใดบ้าง องค์กรใดบ้าง หรือ สถาบันใดบ้าง ที่มีอยู่ในชุมชน หรือ ที่ชุมชนสามารถดึงเข้ามามีส่วนร่วมได้ แม้จะอยู่นอกชุมชน เช่น เด็กหนุ่มสาว ผู้สูงอายุ นักศิลปิน พระนักสอนศาสนา โรงเรียน ธุรกิจต่างๆ โรงพยาบาลสวนสาธารณะ ห้องสมุด กลุ่มวัฒนธรรมต่างๆ กลุ่มต่างๆในชุมชน สโมสร และกลุ่มเกษตรกร เป็นต้น

“ทุน” เครื่องมือในการสร้าง และ พัฒนาระบบควบคุมสังคมแบบไม่เป็นทางการ

1. **ทุนปรัชญา “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา”** หลักปรัชญาดังกล่าวคือกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน เพื่อเป็นแนวทางของภาครัฐในการบริหารกิจการของรัฐแนวคิดดังกล่าวได้เน้นให้เห็นหลักปรัชญาว่าก่อนที่จะเริ่มพัฒนาสิ่งใดๆ (ชุมชน) ก่อนอื่นต้องทำความเข้าใจสิ่งนั้นๆ ความเข้าใจย่อมทำให้การทำงานใดๆ สอดรับกับสภาพปัญหา และ ความต้องการ ที่ต้องการจะแก้ไข และ เป็นเครื่องมือที่ทำให้เข้าถึงข้อมูล และ ที่สำคัญอย่างยิ่งคือ เข้าถึงความเชื่อมั่น เข้าถึงความรัก เข้าถึงความศรัทธาและ เข้าถึงความไว้วางใจ และ ในที่สุดการพัฒนาจะเริ่มต้นวิ่งลื่นต่อไปได้ โดยไม่มีสิ่งใดที่จะขัดทานแรงศรัทธาได้เลย
2. **ทุนสันติวิธี** พวกเรากล้ายืนยันว่าปวงชนชาวไทยมีทุนในการสร้างสันติภาพอยู่ในสายเลือดมาตั้งแต่เกิด ยืนยันได้จากการสนทนาที่เอื้ออาทรด้วยรอยยิ้ม เอื้อต่อการสร้างสัมพันธภาพ อยู่ตลอดเวลา เช่น เราจะเรียกคู่สนทนา ที่อายุมากกว่า ว่า พี่ น้ำ อา ลุง ป้า ปู่ ย่าตายาย ทั้งที่คู่สนทนาไม่มีความสัมพันธ์โดยสายโลหิต แต่เราคนไทยจะนับถือ กัน เป็นพี่ เป็นน้องกัน ทั้งประเทศ ไม่ว่าจะมาจากส่วนใดของประเทศก็ตาม
3. **ทุนประเพณีและวัฒนธรรมอื่น ๆ** เช่นการมารวมกันเพื่อทำกิจกรรมร่วมกันในวันสำคัญทางศาสนา หรือตามประเพณี
4. **ทุน “กระบวนการ”สร้างชุมชนเข้มแข็ง** ในการต่อสู้เพื่อเอาชนะปัญหาหยาเสพติด กลยุทธ์หนึ่งคือแนวคิดการสร้างชุมชนให้เป็นระบบควบคุมสังคมแบบไม่เป็นทางการ โดยอาศัย “กระบวนการชุมชน”เป็นเครื่องมือ แนวคิดนี้มาจากความเชื่อที่ว่า ชุมชนที่เข้มแข็งจะสามารถผนึกกำลังกันเพื่อจัดระเบียบชุมชนโดยชุมชน และก็เพื่อความสงบสุขของชุมชน จนสามารถจัดการกับยาเสพติดได้ทั้งในแง่การป้องกัน และการปราบปราม รวมถึงการบำบัดฟื้นฟู
5. **ทุนเดิมที่กรุงเทพมหานคร และ กระทรวงยุติธรรมมีอยู่แล้ว**
 - 5.1 **ทุนด้านวิสัยทัศน์** และ กลยุทธ์ ของทั้งสองฝ่ายที่สอดคล้องกัน
 - 5.2 **ทุน“ข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือในการส่งเสริมศักยภาพผู้กระทำผิด และ บูรณาการแผนงานที่เกี่ยวข้อง ระหว่าง กรุงเทพมหานคร และ กระทรวงยุติธรรม”** ณ วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2548
 - 5.3 **ทุน “กระบวนการ”** ในการดำเนินงานของคณะกรรมการชุมชน ตาม “ระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วย กรรมการชุมชน พ.ศ. 2534 ” ระเบียบนี้เกิดเมื่อ 10 ปีกว่าที่ผ่านมา แต่ต้องยอมรับว่าแนวคิดตามระเบียบนี้ยังทันสมัยและสามารถอดอ้างกับสังคมโลกได้ว่าบ้านเราก็มีแนวคิดในการสร้างชุมชนเข้มแข็งมานานแล้ว แต่เราอาจขาดความรู้ความ

เข้าใจในกลวิธีที่จะแปลงแนวคิดนี้ไปสู่การปฏิบัติเพื่อการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมที่จะนำไปสู่การ ถักทอสายสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกชุมชนเข้าไว้ด้วยกัน จนเกิดชุมชนเข้มแข็ง และ ระบบควบคุมสังคมแบบไม่เป็นทางการได้ในที่สุดการใช้ช่องทางตามระเบียบ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2534 เพื่อพัฒนาเครือข่ายยุติธรรมชุมชน หรือ เพื่อสร้างศูนย์ ยุติธรรมชุมชนสำหรับแก้ไขปัญหาอาชญากรรม ก็เท่ากับเป็นการต่อยอดจากทุนที่ชุมชนมีมานานแล้วนับกว่า 10 ปี

5.4 ทุนชุมชนในรูปคณะกรรมการชุมชน หากคิดเฉพาะกรรมการในชุมชนแออัด จำนวน 817 ชุมชน ๆ ละอย่างน้อยที่ระเบียบ 34 กำหนด คือชุมชนละ 15 คน โครงการ เครือข่ายยุติธรรมชุมชน ก็จะมีบุคคลในรูปคณะกรรมการชุมชนอยู่แล้วไม่น้อยกว่า $(817 \times 15) = 12,255$ คน ซึ่งยังไม่นับรวมผู้ที่เป็นอดีตกรรมการชุมชนอื่นๆ หรือ ดาวรุ่งที่ ส่อแววว่าจะเป็นผู้นำรุ่นใหม่ที่คอยเวลาเป็นกรรมการชุมชนในภายหน้า *ยังไม่นับรวมทุน บุคคลในรูปต่างๆที่กำลังรอการค้นหา* เพื่อชักชวนให้เข้ามาร่วม ในกระบวนการสร้าง หรือ กระบวนการพัฒนาระบบควบคุมสังคมแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่

- ผู้นำเด็กและเยาวชน
- หัวหน้าครอบครัว
- ผู้นำกลุ่มแม่บ้าน
- ผู้นำกลุ่มสตรี
- ผู้นำกลุ่มบุคคลที่รวมกันเพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ
- ผู้นำองค์กร
- ผู้นำสถาบันต่างๆในชุมชน

แนวทาง การสร้าง หรือ การพัฒนาระบบควบคุมสังคมแบบไม่เป็นทางการโดยทุนชุมชน

1. ต้องเข้าใจชุมชน
2. ต้องเข้าถึงชุมชน
3. ต้องพัฒนาชุมชน

ต้องเข้าใจชุมชน

ต้องเข้าใจชุมชน หรือ ต้องเรียนรู้ชุมชน หมายถึงจะต้องเรียนรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ชุมชนนั้นทุกแง่มุมตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน การที่จะเกิดการเรียนรู้จนเข้าใจชุมชนได้ต้องอาศัยข้อมูล ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนนั้นทั้งหมด ได้แก่

- ข้อมูลปฐมภูมิ ที่ได้จากการเข้าไปใช้ชีวิตร่วมกับชุมชน การสนทนา การทำ กิจกรรมร่วมกัน การทำเวทีประชาคม และ

- ข้อมูลitudiyภูมิ ที่มีการเก็บรวบรวมไว้ทั้งที่เป็นข้อมูลของทางราชการ หรือข้อมูลที่เอกชนรวบรวมไว้ ข้อมูลปฐมภูมิจะต้องอาศัยเทคนิคหลายเทคนิคตั้งแต่การสร้างความสัมพันธ์ การสัมภาษณ์ การสังเกต เป็นต้น และที่สำคัญอย่างยิ่งคือความอดทนมุ่งมานะสำหรับข้อมูลitudiyภูมิจะหาได้ไม่ยากนัก
- ต้องเข้าใจว่าชุมชนมี “ทุน” อะไรบ้าง
- ต้องเข้าใจในวิธีที่จะค้นหาทุนชุมชนเหล่านั้น
- ต้องเข้าใจวิธีจัดทำแผนที่ ทุนบุคคล ทุนสถาบันต่างๆ และ ทุนองค์กร ที่ไม่เป็นทางการทั้งหลาย
- ต้องเข้าใจวิธีการสร้างความสัมพันธ์ เพื่อสร้าง หรือพัฒนาความสัมพันธ์ ระหว่าง “ทุน” ทั้งหลายดังกล่าว
- ต้องเข้าใจวิธีการที่จะบริหารจัดการ “ทุน” ดังกล่าวเพื่อนำไปสู่การแก้ไข ปรับปรุงเงื่อนไข หรือ ปัญหาของชุมชน (เช่นขยายโอกาสการมีงานทำ ปรับปรุงการศึกษา การบริการสาธารณสุขที่ดีขึ้น)
- ต้องเข้าใจวิธีการที่จะดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างมุ่งมั่น (Commitment) เพื่อร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ และ ร่วมวางแผน
- ต้องเข้าใจในวิธีการแสวงหาความร่วมมือจากภายนอกชุมชนเพื่อดึงเอาทรัพยากรเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

ต้องเข้าถึงชุมชน

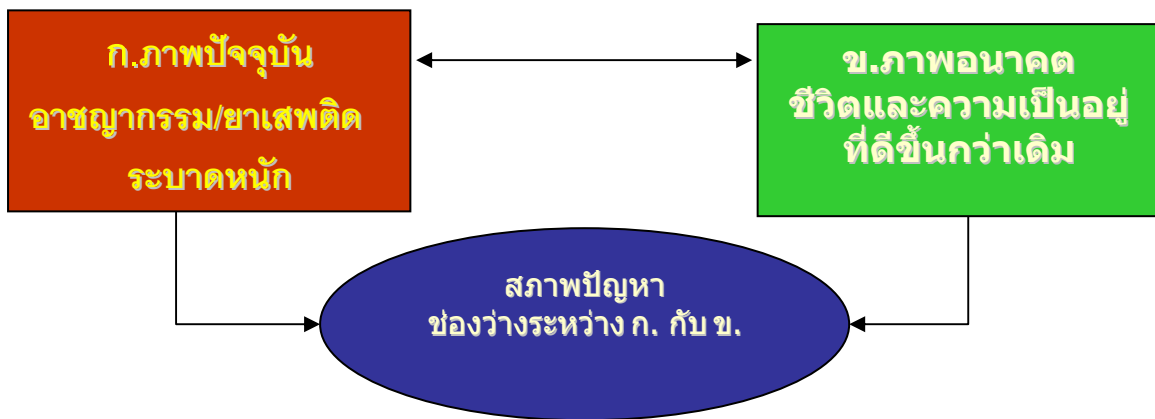
- ต้องเข้าใจถึง “ใจ” ของชุมชน มีเทคนิคเดียวเท่านั้น ที่จะเข้าถึงใจชุมชนได้นั้นคือ “เทคนิคการสร้างสัมพันธภาพ” สัมพันธภาพเป็นเครื่องมือในการสร้างสันติภาพ และในขณะเดียวกันก็เป็นเครื่องมือในการทำลายสันติภาพได้ อยู่ที่เราจะใช้ในวัตถุประสงค์ใด หากสามารถเข้าถึง “ใจ” เราจะสามารถเข้าถึงความรัก เข้าถึงความเข้าใจ เข้าถึงความไว้วางใจ และ เข้าถึงความศรัทธา จนความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับเรากลายเป็นความสัมพันธ์ในระดับสูงสุดที่เรียกว่าเป็นความผูกพันแบบ “ตระหนักรู้ในความผูกพัน ตระหนักรู้ในความรับผิดชอบอย่างมุ่งมั่นและจริงจัง” (shared commitment) ซึ่งเป็นประโยชน์ และ จำเป็นอย่างขาดไม่ได้ในการสร้างและพัฒนาเครือข่ายยุติธรรมชุมชน หรือ ในการทำงานกับชุมชน ในรูปแบบต่างๆ

หมายเหตุ การเข้าถึงใจ เป็นผลของการสร้าง และ พัฒนาความสัมพันธ์ ระหว่าง สมาชิกเครือข่าย กับ ชุมชน ที่ไม่สามารถสร้างขึ้นได้เพียงชั่วข้ามคืน

- ต้องเข้าใจถึงข้อมูล “ทุนชุมชน” ทั้งข้อมูลในเชิงกว้าง และ ข้อมูลในเชิงลึก การจะเข้าถึงทุนชุมชน ส่วนหนึ่งต้องอาศัยพัฒนาการด้านความสัมพันธ์ระหว่างกัน จนเข้าถึง “ใจ” ดังกล่าว กิจกรรมที่ใช้เพื่อให้สามารถเข้าถึงใจ เช่นการร่วมกับชุมชน ในการสำรวจค้นหาทุนชุมชน และกิจกรรมร่วมกันทำแผนที่ทุนชุมชน ซึ่งในขั้นนี้ จะไม่ขอก้าวในรายละเอียด
- ต้องเข้าถึงตนเอง หมายความว่าสมาชิกเครือข่ายต้องเข้าใจในศักยภาพของตนเอง เข้าถึงความพร้อมของตนเอง ที่จะทำงานร่วมกับชุมชน ต้องเข้าถึงตนเอง ทั้งด้านองค์ความรู้ ด้านข้อมูลฝ่ายตน ทักษะ ความชำนาญ และ ประสบการณ์ หากขาดด้านใด เทคนิคใด ต้องไปฝึกฝนด้านนั้น หรือ หาผู้ที่เก่งด้านนั้นมาเป็นผู้ช่วย ร่วมกันทำงานเป็นทีม ซึ่งจะไม่ลงรายละเอียด

ต้องพัฒนาเพื่อเสริมศักยภาพชุมชน

จากภาพที่ชุมชนอยู่ในปัจจุบัน ไปยังภาพอนาคตที่ชุมชนอยากจะทำให้เกิดขึ้นในชุมชนของตน ยังห่างกันอยู่เท่าใด และ หากจะไปให้ถึงภาพอนาคตนั้น ชุมชนจะต้องได้รับการพัฒนาด้านใด และ ควรได้รับการส่งเสริม สนับสนุนอะไรบ้างสมาชิกเครือข่ายต้องประสานภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เข้ามาทำการพัฒนา ส่งเสริม และ สนับสนุน ให้กับชุมชน เพื่อให้เกิดความพร้อมที่จะร่วมกัน สร้าง หรือ พัฒนาชุมชนให้เป็นระบบควบคุมสังคมอย่างไม่เป็นทางการต่อไป



ปัญหาหมายถึงช่องว่างระหว่างภาพปัจจุบัน กับ ภาพในอนาคต การแก้ปัญหาคือ การทำช่องว่างระหว่างภาพปัจจุบัน กับ ภาพในอนาคตให้แคบลง

หลักการเสริมศักยภาพให้กับชุมชน

ต้องรีบสำรวจ และ เมื่อพบว่าชุมชนสมควรที่จะได้รับการสร้างเสริมศักยภาพด้านใดบ้าง ต้องรีบจัดการสร้างเสริมให้เสียแต่เนิ่นๆก่อนที่จะให้ชุมชนสำรวจ และ ค้นหาทุนชุมชน หรือ ก่อนที่จะร่วมกันวางแผนกับชุมชน เช่น

1. สมาชิกชุมชนที่ได้รับมอบหมายให้ค้นหาทุนชุมชนยังไม่เข้าใจวิธีการค้นหา หรือ

2. ไม่เข้าใจวิธีการจัดทำแผนที่ทุนชุมชน หรือ
3. ขาดทักษะที่จำเป็นในเรื่องการสร้างความสัมพันธ์ หรือ
4. ทักษะการหาข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ หรือ
5. ขาดทักษะการระดมสมอง หรือ ทักษะการนำประชุม ฯลฯ สมาชิกเครือข่ายต้องประสานภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อเสริมทักษะให้กับชุมชนในสิ่งที่เขายังขาด หรือที่เขาต้องการเป็นลำดับแรก

เทคนิคการขับเคลื่อนชุมชน

ขั้นที่ 1: แสวงหาการมีส่วนร่วม และ ความร่วมแรงร่วมใจแบบมุ่งมั่น จากสมาชิกชุมชน

(Resident Commitment and Involvement)

ขั้นที่ 2: กระตุ้นให้สมาชิกชุมชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการ หรือ ความ

สนใจของชุมชน (community focus)

ขั้นที่ 3: สร้าง และ พัฒนาเครือข่ายในชุมชน (community network)

ขั้นที่ 4: สร้าง และ พัฒนาโครงสร้างต่างๆที่นำโดยสมาชิกของชุมชน (resident-led

leadership structures)

ขั้นที่ 5: ระดมทรัพยากรจากทั้งใน และ นอกชุมชน (leverage internal and external

resources)

ขั้นที่ 6: สร้างการรูปแบบการสื่อสาร รูปแบบต่างๆ เพื่อสื่อสารกับสมาชิกในชุมชน (create

additional communication vehicles)

ขั้นที่ 1: แสวงหาการมีส่วนร่วม และ ความร่วมแรงร่วมใจแบบมุ่งมั่น จากสมาชิกชุมชน

(Resident Commitment and Involvement)

- ค้นหาความสนใจ ความวิตกกังวลของสมาชิกชุมชนเพื่อ นำมาเป็นประเด็นสนทนา
- ดึงชุมชนเข้ามาสู่วงสนทนาเพื่อร่วมกันหาวิธีการที่จะแก้ไขปัญหา นั้น และ เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ปัญหา

ขั้นที่ 2: กระตุ้นให้สมาชิกชุมชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการ หรือ ความ

สนใจของชุมชน (community focus)

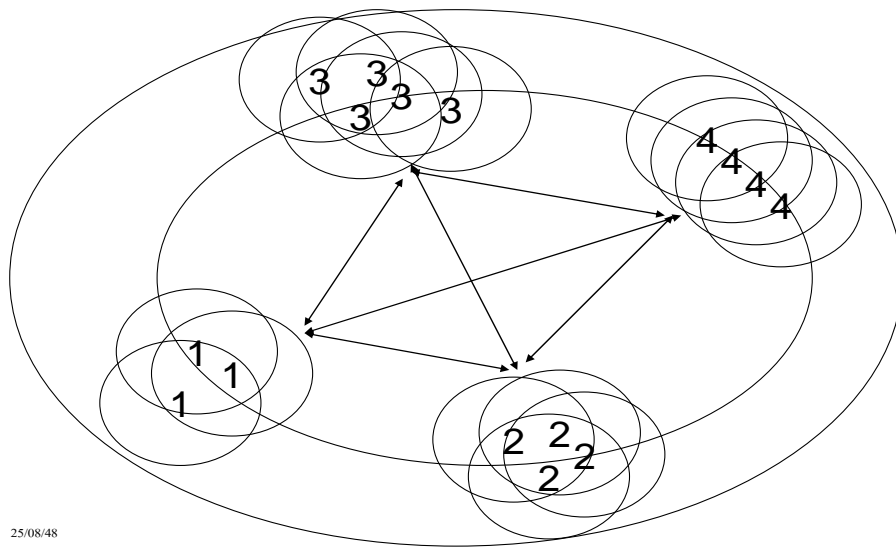
- ประเมินชุมชน (community assessment) เป็นภารกิจแรกที่ต้องทำ การประเมินชุมชนคือการค้นหาทุนชุมชนนั่นเองหลักการประเมินชุมชนเป็นแนวปฏิบัติที่ได้รับ ความนิยมมากในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมชุมชน นอกจากประเมิน ทุน ยังต้อง ประเมินสภาพปัญหาด้วย เพื่อให้ได้ ปัญหาพร้อมของชุมชน และ ความท้าทาย ที่จะใช้ กระตุ้นชุมชนให้ลุกขึ้นสู้ การประเมินหรือสำรวจชุมชนเป็นโอกาสทำให้ชุมชนได้เรียนรู้

ชุมชนของตนเอง เป็นโอกาสที่จะได้ทราบถึงความถนัดของแต่ละคนและสามารถนำความถนัดนั้นมาใช้ในศูนย์ยุติธรรมชุมชนได้ด้วย

กลวิธีในการดึงชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้เช่น

1. อาศัยโอกาสเมื่อมีการจัดกิจกรรม งานเทศกาล หรือกิจกรรมใดที่ชุมชน มาร่วมกันเพื่อกระตุ้นให้ชุมชนเข้ามาร่วม
2. สอดแทรกแนวคิดในเนื้อหาข่าวสารที่เผยแพร่ในชุมชนโดยเฉพาะผ่านทางองค์การศาสนา หรือองค์การที่ไม่แสวงกำไร และหาโอกาสที่จะเสนอแนวคิดในทุกครั้งที่มีโอกาส

ขั้นที่ 3 : สร้าง และ พัฒนาเครือข่ายในชุมชน (community network)



25/08/48

82

ขั้นที่ 4: สร้าง และ พัฒนาโครงสร้างต่างๆที่นำโดยสมาชิกของชุมชน (resident-led leadership structures)

ภายใต้เครือข่ายชุมชนตามข้อก่อนนั้น จะมีกลุ่ม องค์กร สถาบัน ต่างๆที่ต้องสำรวจให้หมด แต่ละกลุ่ม แต่ละองค์กร หรือ สถาบันจะมีผู้นำ ผู้นำเหล่านี้แหละที่จะเป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนชุมชนต่อไป ดังนั้น สิ่งที่จะต้องทำในอันดับแรกที่สุด คือ “ต้องสำรวจและค้นหาผู้นำเหล่านั้นพร้อมทั้งความถนัดที่แต่ละคนมีอยู่ โดยปกติตามธรรมชาติ ผู้นำเหล่านี้จะเป็นผู้ที่ห่วงใยในชีวิต และ ความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชนอยู่แล้ว จึงไม่ยากที่จะกระตุ้นให้เข้ามาร่วมขับเคลื่อนศูนย์ยุติธรรมชุมชน

ศูนย์ยุติธรรมชุมชนอาจมีโครงสร้างด้านต่างๆมากขึ้นอยู่กับสภาพชุมชน และความสนใจของชุมชน เมื่อชุมชนพบกับความสำเร็จเล็กๆ ก็สามารถนำไปสู่การขยายวงให้กว้างมากขึ้น เช่น

1. การป้องกันอาชญากรรม ที่จะต้องระดมทุกภาคส่วน

2. การปราบปรามที่ต้องร่วมมือ กับตำรวจบ้าน หรือ ตำรวจชุมชน
3. การคุ้มครอง และ สงเคราะห์เหยื่ออาชญากรรม
4. การบำบัดรักษาสมาชิกที่ติดยาที่ต้องส่งต่อ และ ต้องร่วมมือกับสาธารณสุข หรือ หน่วยบำบัดรักษา
5. การดูแลสมาชิกที่ถูกคุมความประพฤติในชุมชน
6. กิจกรรมนันทนาการ หรือ การทำงานบริการสังคมโดยผู้กระทำผิด
7. การเตรียมความพร้อมเพื่อการกลับคืนสู่ชุมชนของสมาชิกที่ต้องโทษ
8. การให้บริการสวัสดิการที่ต้องประสานกับหน่วยที่เกี่ยวข้อง
9. การระงับข้อพิพาทด้วยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
10. การปรับสภาพชุมชน เพื่อลดปัจจัยเสี่ยง และ เพิ่มปัจจัยคุ้มครอง และ
11. การค้นหาผู้ที่ตกขอบ หรือ เข้าหาชุมชนโดยการเยี่ยมบ้าน เป็นต้น

ขั้นที่ 5: ระดมทรัพยากรจากทั้งใน และ นอกชุมชน (leverage internal and external resources)

ในระยะเริ่มต้นของการเปิดดำเนินการศูนย์ยุติธรรมชุมชนอาจถูกขจัดกั้นในการสนับสนุนงบประมาณจากกระทรวงยุติธรรม แต่เมื่อทุกอย่างเข้าที่ และศูนย์ยุติธรรมที่เปิดดำเนินการ เป็นการลงมือ ลองดู จนสามารถพิสูจน์ให้เห็นว่า การสร้างชุมชนให้เป็นระบบควบคุมสังคมแบบไม่เป็นทางการ เป็นประโยชน์ต่อสังคม และชุมชนอย่างไร เมื่อนั้นก็จะได้รับงบประมาณสนับสนุนต่อเนื่อง

เนื่องจากโครงการนี้เปิดดำเนินการโดยอาศัยข้อตกลงร่วมกันระหว่างกรุงเทพมหานคร กับ กระทรวงยุติธรรมเป็นกลยุธินำร่อง จึงเชื่อว่าชุมชนมีช่องทางที่จะระดมทุนได้ไม่ยากนัก และที่สำคัญอย่างยิ่งหากปัญหาที่ชุมชนคิดจะทำร่วมกัน เป็นเรื่องเกี่ยวกับอาชญากรรม ที่ทุกฝ่ายยอมรับกันว่าเป็นปัญหาข้ามภาคส่วน ที่เกี่ยวข้องกับหลายกระทรวง ทบวง กรม ชุมชนก็ยังมีช่องทางที่จะดึงภาคส่วนเหล่านั้น เข้ามาร่วมได้ตลอดเวลา

ขั้นที่ 6: สร้างการสื่อสารรูปแบบต่างๆ เพื่อสื่อสารกับสมาชิกในชุมชน (create additional communication vehicles)

ความสำเร็จของศูนย์ยุติธรรมชุมชนจะไม่เกิดขึ้นเลย หากขาดการสื่อสารที่เข้มแข็ง การสื่อสารต้องสื่อกับสมาชิกชุมชนในรูปแบบภาษาท้องถิ่นนั้นๆ ให้สามารถเข้าใจได้ง่าย

หากเลือกสื่อสารด้วยวาจา ควรอย่างยิ่งที่จะต้องคัดเลือกผู้ที่สามารถสื่อสารโน้มน้าวได้ เพราะมีเช่นนั้นก็อาจเป็นการทำลายศูนย์ยุติธรรมชุมชนเสียตั้งแต่ต้น

เทคนิคอื่น ๆ ในการแสวงหาความร่วมมือ

- เยี่ยมเยียนถึงบ้าน (Door to door)

- ตั้งศูนย์บริการในชุมชน (Community center)
- การจัดงานเทศกาล (Street fairs and festivals)
- กิจกรรมการเดินรณรงค์ในชุมชน (Community rallies).
- ออกเสียงตามสาย
- จดหมายข่าว แผ่นพับ (Dissemination of fliers in public facilities).
- สื่อสารผ่านวัด มัสยิด

กระบวนการแปลงแนวคิดยุทธธรรมชุมชนไปสู่การปฏิบัติ 7 ขั้นตอน

1. เข้าพบเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น หรือ ผู้นำชุมชน เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับศูนย์ยุทธธรรมชุมชน และเพื่อขอให้สนับสนุนแนวคิดตามโครงการดังกล่าว
2. รวบรวมแกนนำที่จะร่วมรับผิดชอบเป็นผู้เริ่มก่อการเพื่อนำ แนวคิดยุทธธรรมชุมชนมาสร้างชุมชนให้เป็นระบบควบคุมสังคมแบบไม่เป็นทางการ
3. คัดเลือกองค์กร หรือ บุคคล ที่จะเข้ามาเป็นกรรมการบริหารศูนย์ยุทธธรรมชุมชนในฐานะผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder)
4. กำหนดบทบาท และ ความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริหาร
5. กำหนดรูปแบบของกระบวนการตัดสินใจของคณะกรรมการบริหาร
6. สร้างโครงสร้างของศูนย์ยุทธธรรมชุมชนเพื่อให้สามารถนำแผนงานโครงการตามแผนกลยุทธ์ตามข้อตกลงระหว่างกรุงเทพมหานคร กับ กระทรวงยุติธรรมไปปฏิบัติ
7. กำหนดภารกิจของคณะกรรมการบริหาร

เข้าพบเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น หรือ ผู้นำชุมชน เพื่อให้ความรู้ เกี่ยวกับศูนย์ยุทธธรรมชุมชน และเพื่อขอให้สนับสนุนแนวคิดตามโครงการดังกล่าว

หากศูนย์ยุทธธรรมชุมชนต้องการบรรลุเป้าหมายที่ชุมชนไม่สามารถจะดำเนินการเองโดยลำพังได้ เช่นการปราบปรามอาชญากรรม การบำบัดรักษาสมาชิกที่ติดยา เหล่านี้เป็นต้น คณะผู้ก่อการต้องเข้าพบผู้นำองค์กรดังกล่าวที่ตั้งอยู่ในเขตของชุมชน เพื่อชักชวนให้เข้าร่วมเป็นหุ้นส่วนในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ยกเว้นแต่เรื่องใดๆที่ชุมชนสามารถทำได้เองทั้งกระบวนการ เช่น การป้องกันอาชญากรรม หรือการเข้าถึงสมาชิกโดยการเยี่ยมบ้าน

แต่ถึงอย่างไรก็ตามแม้ชุมชนสามารถทำได้เองเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็มีบางส่วนที่ชุมชนต้องประสาน เพื่อให้เกิดผลสำเร็จโดยบริบูรณ์ เช่นการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การส่งเคราะห์สมาชิกที่ตนไปเยี่ยมเยียนมา เป็นต้น ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสมควรเข้าพบเพื่อตั้งเข้ามาเป็นหุ้นส่วนเสียตั้งแต่เริ่มดำเนินการศูนย์ยุทธธรรมชุมชน

รวบรวมแกนนำที่จะร่วมรับผิดชอบเป็นผู้เริ่มก่อการเพื่อนำแนวคิดยุทธธรรมชุมชนมาสร้างชุมชนให้เป็นระบบควบคุม สังคมแบบไม่เป็นทางการ

ชุมชนที่จะเปิดศูนย์ยุทธธรรมชุมชน หากต้องคอยให้สมาชิกชุมชนทุกคนยอมรับ หรือต้องได้รับความร่วมมือ อย่างกว้างขวางก่อนนั้น จะทำให้การดำเนินงานล่าช้า แกนนำส่วนหนึ่งคือ ตัวแทนชุมชน ส่วนหนึ่งมาจากหุ้นส่วนที่ชุมชนคิดว่าจะทำงานร่วมด้วย หากคณะผู้ก่อการต้องการขยายการเข้ามามีส่วนร่วมกับแกนนำให้มากขึ้น การ คัดเลือกผู้ที่จะเข้ามาร่วม ให้ยึดหลักการพิจารณาถึงทักษะ และความชำนาญ ที่จำเป็นในการดำเนินงานในขั้นก่อการนี้

คณะผู้ก่อการสมควรใช้วิธีการประชุมสมาชิกชุมชน เพื่อแสวงหาการสนับสนุน หากปราศจากการสนับสนุน ยุทธธรรมชุมชนนั้น จะมีแต่ที่ทำการเท่านั้น

หน้าที่ และ ความรับผิดชอบคณะก่อการของ

- พบกับสมาชิกในท้องถิ่นนั้น และ เชิญชวนให้เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมต่างๆตามที่โครงสร้างของศูนย์ยุทธธรรมชุมชนนั้น ออกแบบไว้
- สำรวจสภาพปัญหาและความต้องการเบื้องต้นของชุมชน และ
- คัดเลือกผู้ที่จะเข้ามาทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการบริหารศูนย์ยุทธธรรมชุมชนเมื่อคณะผู้ก่อการสลายตัวไป

คัดเลือกองค์กร หรือ บุคคล ที่จะเข้ามาเป็นกรรมการบริหารศูนย์ยุทธธรรมชุมชนในฐานะผู้มีส่วนได้เสีย (stakeholder)

ศูนย์ยุทธธรรมชุมชนที่คำนึงถึงการจัดการกับปัญหาข้ามภาคส่วนจะคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในปัญหานั้นๆ และ ชักชวนให้เข้ามาร่วม เป็นคณะกรรมการบริหารศูนย์ยุทธธรรมชุมชนตั้งแต่เริ่มดำเนินโครงการ ในฐานะหุ้นส่วน มีคำถามว่า สำนักงานคุมประพฤติดี สำนักงานเขต หรือ สำนักงานแขวงของกรุงเทพมหานคร ที่ชุมชนนั้นอยู่ในเขตรับผิดชอบก็ดี สถานีตำรวจที่ชุมชนนั้นอยู่ในเขตก็ดี กระทรวงพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ก็ดี และ ฯลฯ เหล่านี้ควรมีตัวแทนในระดับกำหนดนโยบาย เพื่อให้เข้ามาเป็นคณะกรรมการบริหารหรือไม่

กำหนดบทบาท และ ความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริหาร

คณะผู้ก่อการต้องจัดทำร่างข้อกำหนดบทบาท และ ความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริหารไว้ เพื่อเป็นแนวทางในกระบวนการคัดเลือก ผู้ที่จะเข้ามาเป็นคณะกรรมการบริหาร และเมื่อได้คณะกรรมการบริหารแล้ว บทบาทและความรับผิดชอบของคณะผู้ก่อการก็เสร็จสิ้นลง

ต้องให้เกิดความชัดเจนเสียตั้งแต่ต้น ว่าบทบาท และ ความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริหารมีมากกว่าการที่จะมาร่วมวางแผนกลยุทธ์ กำหนดนโยบาย หรือ ร่วมดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และ เป้าหมายของศูนย์ยุทธธรรมชุมชนเท่านั้น หากแต่การตัดสินใจใดๆ

ของตนต้องผูกพันองค์กรที่ตนเป็นผู้แทน ที่องค์กรนั้นจะต้องรวมทั้งร่างกาย แรงใจ และแรง
ทรัพยากรร่วมกัน ความรับผิดชอบเช่นนั้นเราเรียกว่า “ข้อผูกมัด” (commitment)

บทบาท และ ความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริหารศูนย์ยุติธรรมชุมชน ที่พึงกระทำ

- พัฒนาศักยภาพของชุมชน
- ประเมินชุมชนในเชิงลึกมากกว่าที่คณะผู้ก่อการทำได้
- ตั้งคณะทำงานชุดต่างๆ เพื่อรองรับกลยุทธ์แต่ละกลยุทธ์
- ตรวจสอบผลการดำเนินงานของคณะทำงานทุกชุดตามแผนกลยุทธ์ และให้การ
ยอมรับเป็นขั้นสุดท้าย
- ให้การยอมรับในการคัดเลือกผู้ประสานงาน และ เจ้าหน้าที่ อื่นๆ ของศูนย์ยุติธรรม
ชุมชน

**เมื่อศูนย์ยุติธรรมชุมชนตั้งหลักได้แล้ว คณะกรรมการบริหารควรมีบทบาท และ ความ
รับผิดชอบเพิ่มเติมดังนี้**

- ตรวจสอบการบริหารจัดการของศูนย์ฯ ให้เป็นไปตามเป้าหมาย และ วัตถุประสงค์
- ให้คำแนะนำ หรือ แก้ไขข้อขัดข้องในการแปลงแผนสู่การปฏิบัติ
- ประสานการทำงานของคณะทำงานชุดต่างๆ
- พัฒนา และ บูรณาการนโยบายของศูนย์ยุติธรรมชุมชน
- ให้ความเห็นชอบในการเปลี่ยนแผนกลยุทธ์
- ให้ความเห็นชอบในการจัดทำข้อเสนอขอรับทุน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมตามแผนกล
ยุทธ์
- กำกับดูแลการวัดผล และการรักษาคุณภาพของศูนย์ยุติธรรมชุมชน
- จัดหาผู้นำ และ ผู้สนับสนุน สำหรับการขยายศูนย์ยุติธรรมชุมชนอย่างต่อเนื่อง

กำหนดรูปแบบของกระบวนการตัดสินใจของคณะกรรมการบริหาร

กระบวนการตัดสินใจของคณะกรรมการบริหารศูนย์ยุติธรรมชุมชน ควรเป็นไปตาม
กฎหมาย และ ดำเนินตามแนวนโยบาย และ ขั้นตอนที่เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร กระบวนการ
และ ขั้นตอนการตัดสินใจต้องประกอบด้วย:

- จะประชุมกันบ่อยเท่าใด
- วาระการประชุมจะจัดทำอย่างไร
- จะตัดสินใจโดยใช้เสียงทั้งหมด หรือ โดยเสียงส่วนใหญ่
- กิจกรรมใด และ เมื่อใดที่จำเป็นต้องออกเสียง

กำหนดภารกิจของคณะกรรมการบริหาร

พัฒนา และ ตรวจสอบ แผนกลยุทธ์ของศูนย์ยุติธรรมชุมชน แผนกลยุทธ์ต้องเป็นแผนที่ครอบคลุมระยะเวลาอย่างน้อย 2 ถึง 3 ปี กระบวนการจัดทำแผนกลยุทธ์ มีดังนี้

- คณะกรรมการต้องจัดทำวิสัยทัศน์ชุมชน
- ประเมินชุมชนในเชิงลึก
- จัดลำดับความสำคัญของปัญหา/ความต้องการ พร้อมกับ
- ตั้งเป้าหมาย และ วัตถุประสงค์ สำหรับแต่ละกิจกรรมที่จะใช้ในการแก้ปัญหาเหล่านั้น
- จากนั้นให้จัดทำแผนปฏิบัติการในแต่ละปี

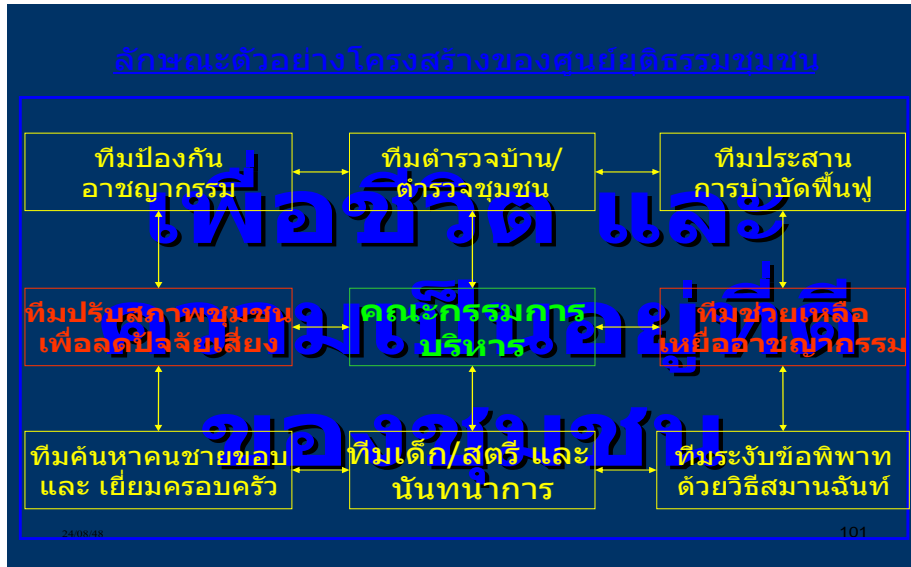
ข้อเสนอแนะการจัดโครงสร้างองค์กร ของศูนย์ประสานเครือข่ายยุติธรรมชุมชน เพื่อให้สามารถนำ แผนงานโครงการ ตามแผนกลยุทธ์ ตามข้อตกลง ระหว่างกรุงเทพมหานคร กับ กระทรวงยุติธรรมไปสู่การปฏิบัติจริง

การเริ่มต้นเปิดดำเนินการศูนย์ยุติธรรมชุมชน ในระดับชุมชนเราต้องมองไปข้างหน้า ศูนย์ดังกล่าวสมควรกระตุ้น ให้เกิดในทุกชุมชน ที่มีปัญหาอาชญากรรม จากรุนแรงมากไปหารุนแรงน้อยตามลำดับ ดังนั้น ศูนย์ดังกล่าวอาจมีนับจำนวนหลายร้อยศูนย์โดยคำนวณจากชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานครที่มีมากถึง 817 ชุมชน เมื่อภาพนั้นเกิดขึ้นจริงการประสานศูนย์ทั้งหมดจะเกิดปัญหาตามมา ดังนั้นรูปแบบที่จะนำเสนอต่อไปนี้ยึดหลักการกระจายอำนาจ โดยการแบ่งพื้นที่กรุงเทพมหานครออกเป็นโซนๆ องค์กรที่ทำหน้าที่บริหารประจำแต่ละโซน เป็นองค์กรพหุภาคี ประกอบด้วยทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงชุมชน โดยสัดส่วนตัวแทนศูนย์ยุติธรรมชุมชนในเขตพื้นที่นั้น ต้องออกแบบอย่างรอบคอบเพื่อให้ได้จำนวนตัวแทนที่เหมาะสม เพื่อให้การประสานระหว่างคณะกรรมการที่ศูนย์ประสาน กับ ศูนย์ยุติธรรมชุมชนในชุมชนต่างๆ มีการสื่อสารสองทางอย่างสม่ำเสมอ และ ต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ ต่อการพัฒนาความเข้าใจ การเก็บรวบรวมข้อมูล และการประเมินผล คณะกรรมการบริหาร ควรที่จะได้จัดทำพิมพ์เขียว (Blue print) แสดงการจัดองค์กรของศูนย์ประสานเครือข่ายยุติธรรมชุมชน ว่าสามารถที่จะดำเนินพันธกิจ และ การงานของศูนย์ให้บรรลุได้อย่างไร เนื่องจากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ต่างมีการแบ่งเขตการให้บริการประชาชนไม่เท่ากัน เช่น

- ตำรวจแบ่งพื้นที่ตำรวจนครบาลเป็น 9 กองบัญชาการ และ ภายใต้กองบัญชาการมีสถานีตำรวจรวมกันทั้งสิ้น 88 สถานี ด้วยอัตรากำลัง 28,975 นาย กระจายทั่วกรุงเทพมหานคร
- กรุงเทพมหานครแบ่งออกเป็น 50 เขต และ 172 แขวง
- คู่มุประพฤติแบ่งเป็น 2 ภาค และ 11 สำนักงาน

- ศาลชั้นต้นที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญา 11 ศาล (ไม่รวมศาลเด็กและศาลชำนาญพิเศษ)

“ถามว่าการจัดองค์กรเพื่อบริหาร ศูนย์ประสานงานยุติธรรมชุมชนควรแบ่งเขตพื้นที่ เพื่อการบริหารจัดการอย่างไร และ องค์ประกอบของหุ้นส่วนที่จะเข้ามาเป็นกรรมการบริหารควรประกอบด้วยใครบ้าง จึงจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุด”

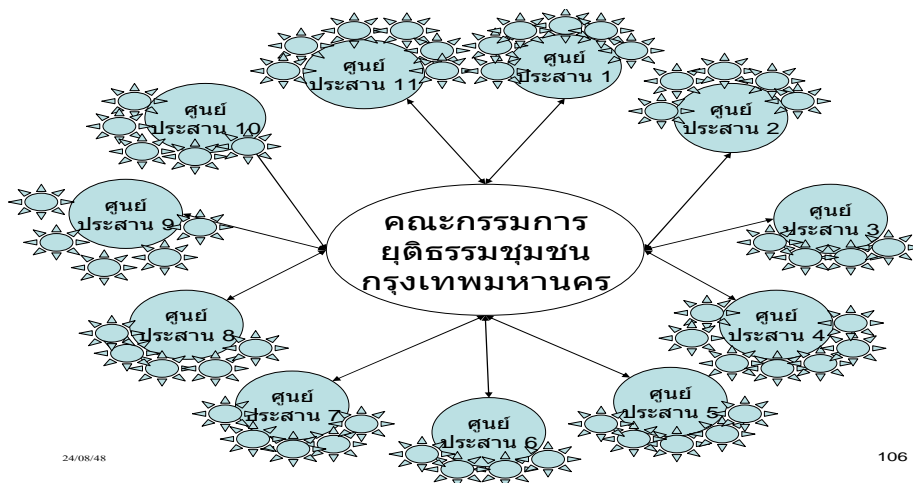


ข้อเสนอแนะ

1. ควรแบ่งเป็น 11 เขต โดยยึดตามเขตของศาลชั้นต้นที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญา ยกเว้นศาลคดีเด็ก ศาลชำนาญพิเศษอื่นๆ หากแบ่งตามเขตของกรุงเทพมหานคร ไม่เป็นการสะดวก เพราะมีถึง 50 เขต โดยไม่ได้แบ่งแยกออกเป็นโซน และ ประกอบกับแต่ละศาลก็ได้ระบุเขตอำนาจเอาไว้แล้วว่าให้ครอบคลุมเขตการปกครองของกรุงเทพมหานคร เขตใดบ้าง และ ครอบคลุมสถานีตำรวจสถานีใดบ้าง การแบ่งตามเขตศาล จึงน่าจะเป็นเหตุเป็นผลมากที่สุด
2. ดังนั้นหากยึดตามเขตศาล ศูนย์ประสานงานเครือข่ายยุติธรรมชุมชนจะมี 11 ศูนย์ แต่ละศูนย์จะทำหน้าที่ประสานหน่วยงานภาคี และ ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และศูนย์ยุติธรรมชุมชนในเขตพื้นที่ ที่เปิดดำเนินงานแล้ว และ ที่สำคัญอย่างยิ่งคือ ต้องประสานชุมชนทั้งหลายในเขตรับผิดชอบเพื่อกระตุ้นให้เกิดศูนย์ยุติธรรมชุมชนในพื้นที่ชุมชนที่มีปัญหาอาชญากรรมรุนแรงมากไปหาน้อยตามลำดับ
3. การจัดองค์กรเพื่อบริหารศูนย์ประสานเครือข่ายยุติธรรมชุมชนดังที่ทุกฝ่ายต่างยอมรับกันว่า อาชญากรรมมีสาเหตุมาจากหลายสาเหตุจึงเป็นปัญหาข้ามภาคส่วนที่ภาคส่วนใดภาคส่วนหนึ่งไม่สามารถแก้ไขได้เพียงลำพัง ประกอบกับอาชญากรรมเป็นปัญหาระดับ

พื้นที่ ดังนั้นก็สามารถอธิบายได้ตามหลักวิชาการว่าองค์ประกอบของศูนย์ประสานงาน จะต้องกระจายให้ครอบคลุมพื้นที่เป้าหมาย และ

4. องค์ประกอบของคณะกรรมการบริหารของแต่ละศูนย์ประสานฯ ต้องมาจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ขนาดของกรรมการควรมีอย่างน้อย 15 คน และไม่ควรมากเกิน 25 คน โดยสัดส่วนกรรมการที่เป็นตัวแทนศูนย์ยุติธรรมชุมชน และ ตัวแทนชุมชนอื่นๆ ในเขตของศูนย์ฯ สมควรมีสัดส่วนเท่าๆกับกรรมการจากภาครัฐ
5. องค์การประสานองค์การสูงสุด คือ **“คณะกรรมการยุติธรรมชุมชนกรุงเทพมหานคร”** เป็นองค์การบริหารระดับบนสุดโดยอาศัยข้อตกลงที่ทำร่วมกันกับภาคส่วนต่างๆเป็นอุปกรณ์ เช่น ข้อตกลงระหว่างกระทรวงยุติธรรม กับ กรุงเทพมหานครเป็นต้น องค์ประกอบของคณะกรรมการบริหารชุดนี้ควรมีลักษณะที่สอดคล้องกับองค์การบริหารระดับเขต/ภาคตามข้อ 4



ความล้มเหลวในการสร้าง หรือ พัฒนาชุมชนให้เป็นระบบควบคุมสังคมแบบไม่เป็นทางการ

1. ขาดผู้นำ และ ขาดการทำงานเป็นทีม
2. ขาดการคิดถึงในเรื่องที่สำคัญๆ เช่นไม่สนใจประวัติศาสตร์ของชุมชน และ สัญญาณเตือนภัยจากสภาพแวดล้อมในชุมชน
3. ฟังพอใจ อิ่มใจเพียงแค่นั้น ไม่เคลื่อนไหวกระบวนการชุมชนให้ก้าวหน้าต่อไป
4. ไม่ฟังเสียงผู้บริโภค หรือ ลูกค้า
5. ลืม หรือ ละเลยในเรื่องคุณภาพ โดยคำนึงถึงแต่ปริมาณ
6. ขาดกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ
7. มุ่งตอบสนองเฉพาะเป้าหมายระยะสั้น หรือเพียงเพื่อตอบสนองนโยบายฝ่ายการเมืองที่ต้องการเห็นผลอย่างรวดเร็ว
8. ไม่เห็นความสำคัญของการฝึกฝนทักษะ หรือการฝึกอบรม

9. เป็นหน่วยงาน หรือ บุคคลที่ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงตัวเอง

กลยุทธ์ความสำเร็จในการสร้าง หรือ พัฒนาชุมชนให้เป็นระบบควบคุมสังคมแบบไม่เป็นทางการ

1. มีการวางแผนกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพ
2. มีผู้นำที่เข้มแข็ง และ ใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความรับผิดชอบ โปร่งใส และ ตรวจสอบได้
3. ตั้งเป้าหมาย หรือ ตั้งผลลัพธ์ ที่สามารถวัดผลได้จริง
4. มีการวางแผนเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

สรุป

เด็ก ๆ ลูกหลานของเราเติบโตใหญ่ในชุมชน ไม่ใช่จากกิจกรรมทั้งหลายที่คนนอกชุมชนหยิบยื่นให้ พัฒนาการของเด็กได้รับอิทธิพลเป็นอย่างมากจาก การสัมผัสอย่างยาวนานของครอบครัว จากเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการทั้งหลาย องค์กรต่างๆในชุมชน เช่นวัด มัสยิด และ โรงเรียน เป็นต้น พัฒนาการของลูกหลานเรา จึงไม่ใช่เพียงเกิดจากบริการต่างๆเท่านั้น หากแต่ยังเกิดจากการสนับสนุนทั้งหลาย จากเครือข่ายทั้งปวงในชุมชน และ จากโอกาสต่างๆในชุมชนของเราเองอีกด้วย ท่านที่เคารพเพื่อชีวิต และ ความเป็นอยู่ที่ดีของพี่น้องในชุมชนของเรา ผมเชื่อมั่นว่าด้วยทุน ประสพการณ์ของพี่น้องที่เคารพ ในการเป็นผู้นำชุมชนที่ดี เป็นกรรมการชุมชนที่ดี เป็นสมาชิกที่ดี ของชุมชนที่ดี เป็นหัวหน้าครอบครัวที่ดี และประกอบกับทุนด้านต่างๆที่ผมได้เรียนแล้วนั้น ทำให้มองเห็นได้ว่า การพัฒนาชุมชนของพี่น้องที่เคารพ เพื่อให้เป็นระบบควบคุมสังคมแบบไม่เป็นทางการ ในรูปแบบยุติธรรมชุมชนนี้ ได้สำเร็จไปแล้วกว่าครึ่ง ทั้งๆที่ยังไม่ได้ลงมือเลย ขอขอบคุณครับ

.....